№ 284. Kraków 14 Grudnia — Piątek. Rok 1855.

Wychodzi w Krakowie codziennie Grabowski Poniedziałki i dni następujące po świętach.

W KRAKOWIE miesięczna 1 złr. 30 kr. — kwartalna 4 złr.
W KRAJU kwartalna razem z przesyłką pocztową 5 złr. m. k.

Przedpłata

przyjmuje się w księgarni JÓZEFA CZECHA przy Głównym Rynku N. 453
Pieniądze przesyłają się *franco* pocztą wprost do BIÓRA REDAKCYI CZASU wyraziwszy na kopercie „prenumeracyjne pieniądze".

CZAS

Przyjmują się

OGŁOSZENIA, ROZPRAWY, ODEZWY wszelkiego rodzaju.
DONIESIENIA literackie, księgarskie, handlowe, przemysłowe, rolnicze itp.
UWIADOMIENIA tyczące się sprzedaży, kupna, dzierżaw itp.

Zapłata

od wiersza petytowego za jednorazowe umieszczenie po 4 kr. następne po 2 kr. — z dopłatą po 10 krajcarów za każdą publikacyą na stępel rządowy.

Listy

niefrankowane nieprzyjmują się, wyjąwszy od stałych lub znanych korespondentów

Numer pojedynczy kosztuje 10 groszy.

Kraków 13 grudnia.

W piątek 7go b. m. jako w wigilię uroczystości Niepokalanego Poczęcia Matki Najświętszéj, o godzinie 3½ popołudniu, odgłos dzwonu Zygmunta z Wawelu rozległ się po mieście, a natychmiast wszystkie dzwony po wszystkich kościołach miasta i przedmieść dały znak rozpoczęcia uroczystości w tym roku wspanialszéj jak zwykle, gdyż połączonéj z odczytaniem z ambon listu Apostolskiego Ojca Świętego Piusa IX, w którym orzeczony jest dogmat Niepokalanego Maryi Panny Poczęcia. O godzinie 4téj wśród napływu mnogiego ludu w kościele katedralnym na Wawelu rozpoczęły się nieszpory, które pontyfikował JMX. Łętowski Biskup Joppejski in part. infid; w asystencyi całego kleru świeckiego i zakonnego, miasta i przedmieść, i władz cywilnych i wojskowych. Bezpośrednio po nieszporach JMX. Grzybowski Kanonik Katedralny odczytał z ambony List Apostolski Piusa IX w polskim języku podług zupełnie dokładnego tłumaczenia od JMX. Gładyszewicza Prałata Kustosza Kapituły i Administratora dyecezyi krakowskiéj z wielką troskliwością sporządzonego. Poczem nastąpiło *Te Deum laudamus*, ze zwykłem błogosławieństwem. — W następnym dniu, to jest w samą uroczystość, pomieniony List Apostolski odczytany był z ambon podczas summy, we wszystkich Kościołach miasta i dyecezyi Krakowskiéj. Odczytanie Listu Apost. wszędzie poprzedzone było odczytaniem Odezwy JMX. Administratora dyecezyi w téj osnowie:

X. Mateusz Gładyszewicz O. P. D. Kustosz Prałat Kościoła Katedralnego, Administrator Jeneralny Dyecezyi Krakowskiéj

Szanownemu Duchowieństwu Świeckiemu i Zakonnemu oraz wszystkim wiernym tejże Dyecezyi - pozdrowienie.

Przed pięciu laty, w tym samym właśnie miesiącu i dniu co dzisiaj, zwiastowałem Wam, Bracia Najmilsi, iż szczęśliwie rządzący Kościołem Ojciec Św. Pius IX Papież w liście okólnym pod dniem 2 miesiąca lutego 1849 r. do Biskupów katolickich całego świata pisanym, tychże Biskupów upoważnić raczył do przyjęcia w swych Dyecezyach Mszy św. i Pacierzy kapłańskich (Officium) o Niepokalanem Poczęciu Najświętszéj Maryi Panny dla duchowieństwa rzymskiego podówczas wydrukowanych. W tymże liście okólnym Ojciec Św. objawiając, iż chęcią Jego serdeczną i zamiarem było dogmatyczne wydać orzeczenie o Niepokalanem Najświętszéj Bogarodzicy Maryi Panny Poczęciu, wszystkich katolickiego świata Biskupów zawezwał, aby gorące do Boga przesławszy modły i Ducha świętego ku pomocy wezwawszy piśmienną dali mu wiadomość jakie były i są Wiernych ku Niepokalanemu Bogarodzicy Maryi Panny Poczęciu pobożność i uczucia, i jakie samychże Biskupów co do mającego nastąpić w tym przedmiocie orzeczenia byłoby zdanie i życzenie.

Jednomyślne, bo z jednego źródła pochodzące, to jest z Ducha św. Kościołowi Bożemu zawsze przewodniczącego, odpowiedzi Biskupów, jak niemniéj Kongregacyi Kardynałów św. Kościoła Rzymskiego oraz mężów w nauce świętéj teologii biegłych, którym rozpoznanie tego przedmiotu poruczonem było, zdanie i prośby najusilniejsze, utwierdziły w Ojcu Św. przekonanie, iż nadszedł już czas, aby o Niepokalanem Najświętszéj Bogarodzicielki Maryi Panny Poczęciu orzeczonem było. Więc sądem niepomylnym, bo za natchnieniem Ducha św. w nauce wiary od Stolicy świętéj Apostolskiéj nigdy nieodstępnem, Ojciec Św. Pius IX w dniu 8 grudnia r. z. 1854, w bazylice SS. Apostołów Piotra i Pawła orzekł i całemu światu do wierzenia i nauczania podał: „że „Najświętsza Marya Panna w pierwszéj zaraz chwili „poczęcia swego, była już przez szczególniejszą „Boga wszechmogącego łaskę i przywiléj dla zasług „Chrystusa Jezusa Zbawiciela rodu ludzkiego, od „wszelkiéj pierworodnego grzechu zmazy zachowaną i wolną" i zarazem, obostrzył „iż jeżeliby tacy byli, czego Boże uchowaj, którzyby inaczéj, niż przez Stolicę św. Apostolską orzeczonem zostało, rozumieli, niech znają i wiedzą, iż się własnym sądem potępiają, iż od wiary odpadają, od jedności Kościoła odstępują, a jeszcze samym czynem podlegają karom przez prawo nałożonym, gdyby wewnętrzne rozumienie swoje ustnie lub na piśmie, czy jakimbądź innym sposobem na zewnątrz objawiać poważyli się".

Oto nowo ogłoszona ale bynajmniéj nie nowa nauka. Kościół bowiem święty nic nowego w nauce nie wynajduje, nic nie słyszanego nie opowiada, ale co mu od początku to jest od Apostołów przez następne z kolei wieki przy nieodstępującéj go nigdy spółobecności Ducha świętego podanem było, to obwieszcza, to rozjaśnia, to, kiedy potrzeba tego wymaga, silniéj i wyraziściéj jako prawdę boską wierzyć zaleca, jak właśnie w tym czasie artykuł wiary o Niepokalanem Poczęciu Najświętszej Maryi Panny uroczyście orzekając.

Niechże więc *Królowi wieków nieśmiertelnemu, niewidzialnemu, samemu Bogu będzie cześć i chwała na wieki wieków* (1 Tim. rozd. I. w. 17) że nam pozwolić raczył doczekać téj chwili i słyszeć z wysokości Stolicy Apostolskiéj głos Namiestnika Chrystusowego zwiastujący nam to pomnożenie czci i chwały Królowéj naszéj, Pani naszéj, Opiekunki i Orędowniczki naszéj, którą jak zawsze z rodzimego poczucia i z pobożności po przodkach odziedziczonéj, tak teraz z ogłoszonéj nauki apostolskiéj wzywać, wysławiać, wielbić i czcić będziem Niepokalanie Poczętą Najświętszą Pannę Bogarodzicę.

The Press, organ p. D'Israelego, który pierwszy przed czterema tygodniami podał wiadomość o układach pokojowych, pomimo wszelkich zaprzeczeń powtarza je dzisiaj. Propozycye według niego wyszły od Austryi, przystał na nie Cesarz Francuzów, gabinet angielski zgodził się na warunki pokoju w nich podane i odesłał je do Paryża, a negocyacye toczą się w tym względzie obecnie między dworem austryackim a petersburgskim. Dodaje wszakże rzeczony dziennik, że cała sprawa w najgłębszéj przechowana jest tajemnicy. Jakimże sposobem dowiedziała się o niéj *The Press?* Tego nie powiada, i wnosić trzeba, że ma na swe rozkazy jakiegoś asmodeusza dyplomatycznego, który przed nią dachy gabinetów St. James i Tulieryjskiego odsłania. Czekajmy przeto czy dobrze widziała *The Press*, jeżeli widziała. Rozbierać widzenia „Diabła kulawego", byłoby prawdziwie zbyteczném.

Tymczasem dziennik *Examiner* podaje w tym przedmiocie ciekawy artykuł, jako odpowiedź dziennikom angielskim które utrzymują, że się Anglia na propozycye nie zgodziła, niewiedząc nawet jakie one były, a nawet czy były jakowe?

Rzeczą jest pewną, pisze *Examiner*, że żadne z mocarstw zachodnich prowadzić wojny nie może bez pomocy drugiego. Ztąd wypada, że skoro tylko jedno z nich osądzi, iż cel wojny dopięty został, pokój stanąć powinien. Rady pokojowe powinny być przyjęte, zkądkolwiek one wyjdą. Jeżeli zgoda dwóch narodów jest koniecznie potrzebną aby prowadzić wojnę, głos jednego wystarcza aby przywrócić pokój.

Na tę kwestyą z różnych stron zapatrywać się można, lecz skoro tylko wątpliwości nie ulega, że jeden naród jest zadowolony i ma postanowienie daléj wojny nie prowadzić, a drugi prowadzić jéj sam nie jest w stanie, kwestya jest rozwiązana. Wypadkiem różnicy opinii w tym względzie utrzymywanéj upornie przez te dwa rządy, byłoby rozdraźnienie i oziębłość, któréj uniknąć trzeba w każdym razie. Najroztropniejszem postępowaniem będzie w takim przypadku, aby się oba narody zgodziły na jedno, skoro tylko jeden z nich chce zawrzeć pokój. Wszelki spór na tem polu, rzuciłby nasienie poróżnienia nader szkodliwego, któreby klęską groziło. Nie możemy różnemi iść drogami; trzeba nam iść lub zatrzymać się razem; trzeba dowieść we wszystkiem zupełnéj zgody i przyjaznéj harmonii. W przymierzach jak nasze, muszą być kompromissa, poświęcenia, zrzeczenia się na korzyść wspólnego wielkiego celu.

Jest rzeczą prawie niezawodną, że skoro wystąpi kwestya o zawarcie pokoju, oba narody i ich rządy nie będą jednego zupełnie zdania co do warunków. Stósownie do okoliczności szczegółowych wojny i stósownie do charakteru każdego narodu, mniéj lub więcej zadowolnić je będą mogły otrzymane w pokoju korzyści, jeden zatem z dwóch narodów będzie się musiał poświęcić. Taka jest konieczność, że tak powiemy Stanu, czyli Państwa, a im prędzéj koncesya będzie uczynioną, tem lepiéj.

Mamy przysłowie między ludem, które powiada, że gdy dwóch ludzi na jednym jedzie koniu, to koniecznie jeden musi siedzieć z przodu, drugi z tyłu. Stósuje się to i do konia na wojnie. Ten co siedzi na przodzie, trzyma cugle, staje lub pomyka według woli i upodobania swego.

Nie jesteśmy narodem coby działał szybko. Pomału wdajemy się w spory—pomału też z nich wychodzimy. Wytrzymałość—lub jeżeli kto woli upór—oto dążność nasza narodowa; i bardzo prawdopodobnem jest, że sprzymierzeńcy nasi gotowi przystać na warunki, które nie zupełnie zaspokoją pretensye John Bulla. Lecz cóż pomoże mruczyć? W chwili obecnéj na nic się nieprzyda— na przyszłość, może być bardzo niebezpiecznem.

Gazeta Augsburgska podaje w ostatnim numerze (344) korespondencyą „Z nad granicy polskiéj" któréj autor powiada, że wiadomości jego z Petersburga zgadzają się z temi jakie *Czas* z téj stolicy otrzymał. Rzeczywiście zgadzają się one do tego stopnia, że się nawet temi samemi frazesami co my wyraża. Cieszy nas to bardzo. Szkoda jednak że *Gazeta Augsburgska* zapomniała, że już wiadomości te bardzo niedawno bo w N. 341 zamieściła z *Czasu*. Miło nam iż osądziła je godne powtórzenia. Ale korespondent „z nad granicy polskiéj" dodaje: że rozwiązanie kwestyi usamowolnienia chłopów uważa, Cesarz Aleksander za konieczność. O tem nie wiemy. Pisano nam tylko że kwestya ta zajmowała monarchę rosyjskiego w jego podróży. Czyli i jakie w tej mierze powziął przekonanie, to tajemnicą jest dla nas i sądzimy nie bez powodów i dla korespondenta *Gazety Augsburgskiéj* „z nad granicy Polskiéj."

Korespondencya Czasu.

Wiedeń 11 grudnia.

Pomimo już tyle razy czytanych twierdzeń i przeczeń co do starań, zabiegów, a nawet i warunków do nowych układów o pokój, opinia publiczna tak tu jak po innych stolicach przewiduje, że wojna na przyszłą wiosnę przybierze rozległe rozmiary. Sądząc z domysłów i polotnych a godnych wiary przewidzeń, wnosić można, że teatrem jéj głównym będzie północna część Rosyi. Wszakże powtarzam z pewnym rodzajem twierdzenia, że Szwecya i Dania żadnych dotąd zobowiązań do czynnego wyjścia z neutralności nie zrobiły.

CZĘŚĆ LITERACKO-ARTYSTYCZNA.

SŁOWO Z TERMINOLOGII MYŚLIWSKIEJ

WYWÓD KOPERNIKA.

...Cóż tam słychać na dworze?—
— Jesień. Słotno i zimno, wiatr po członkach porze.

Ongi, kiedy bór z swoją świeżą wonią nie raz w okna dworku szlacheckiego z bliska zaglądał, a do starych myśliwców wabiącym językiem przemawiał i w otwartą jak serce przyjaciela, dziedzinę swoję uwieńczoną wiekowemi jodły i buki, czarownym szumem swych wierzchołków zapraszał — wtedy jakoś i nauka dla młodych paniczów nawet z lasu do domu przychodziła, a to, gdy zdarzyło się na pieńku leśnym paniczowi frycówkę za *spudłowànie* lub nawet źle nazwaną *kitę* zwierzęcą sworami oberwać. Dziś kiedy knieje czysto wygolone jakby twarz dyplomaty, bo gruby swój narost barbarzyński w gorzelniach ciężko odpokutowały, że ledwie gdzie niegdzie jakiś wianuszek lasku z daleka stroniący od pomieszkań, przed okiem ludzkiém ucieka; — niemasz już owych sławnych Rochów z Dąbrowéj niedźwiedników, co sił swoich z niedźwiedziem lub dzikiem doświadczali, prowadząc go żywcem do domu na przewleczonym przez łydki postronku, jako obraz żywy i wymowny igraszki zmiennego szczęścia. Swory zaś napędzające naukę rzeźkiéj młodzieży poszły także w niepamięć, jako niepotrzebne do salonu przy lśniących się rękawiczkach i botynkach *à la parisienne*; nauka też zamiast z lasu do domu, poszła z domu w las, szukając tam swego schronienia. Dzisiaj zwierzem u nas najgrubszym jest podobno już zając, a i ten niema się obawiać nawet myśliwskiego przezwiska, chyba może w jakim terminologicznym słowniku spisanym przez miłośnika wspomnień starożytnych, poczciwego archeologa. Tak tedy z każdym rokiem ubywa coś z naszéj przeszłości, z naszego starego obyczaju, który porzucamy jak kalendarz z ostatnim dniem grudnia, chociaż nowo zawieszony na rok następny, znowu nam to samo przyniesie, — mimo, że w wielkiém tém „Kto co lubi" (Quodlibet), jakby w zamian dawnych *trudzących* rozrywek, znajdujemy wygodnie już wszystkie owoce krzątających się około dogodzenia każdemu, — nie tylko powieści i powiasteczki, — rzeczy gwiazdarskie, przewidzenia słót i pogód (chociaż te w każdéj prawie wiosce się różnią), nauki utrzymania zdrowia — dzieło wyświęceń na dobrych gospodarzy i dobre gospodynie, — niepominięte i adwokackie rzeczy, — kupieckie targowice obok sposobów utrzymania piękności i wskrzeszania po śmierci, minione wieki, dzieje, — ale nawet czyny sławy, portrety i posągi wielkich w świecie mężów jak wzory wielkiego życia, zgoła wszystko, wszystko czego tylko z wiedzy dusza zapragnąć może, podane; i zaiste, czyż może być lepszy sposób upowszechnienia oświaty i nauki jak skrzydlasty i wszędzielotny, niezbędny przynajmniéj na jednym kołku w każdym domu *Kalendarz?* — Szkoda tylko, że często wiedza jednego takiego, z drugim rówieśnikiem nic więcéj, tylko dyametralnie się niezgadza. I tak np. słyszeliśmy o jednym takim kalendarzu bardzo ślicznym (bo musimy się przyznać, że ich nie wiele czytamy), nawet illustrowanym, różnych erudytów pracami uświetnionym, nawet posągami ozdobnym, pod godłem: „Webera ludowy kalendarz 1855" (w 8ce), który obrał sobie za zaszczyt na cześć Kopernika słowo przemówić, z powodu pomnika temu wielkiemu mężowi w Toruniu w 1853 wystawionego, gdzie nietylko rok i dzień urodzenia, lecz ledwie, że nie godzina drobnostkowo z dalszą życia jego koleją wyszczególniona — z *pewną* wiedzą punktu nawet najcięższego. Nie mija nas wiadomość o Roczniku (kalendarzu) p. Strąbskiego z licznemi rycinami na rok teraz 1856 także z znajdującym się w nim pomnikiem tymsamym — ale w odwrotnym świetle. Jeśli tak, to szkoda naszych leśnych sworek, bo te tu prawdę wyświecić są w stanie, a wolimy ją z lasu, niż z gabinetów ciężko uczonych. W lesie dawniéj uczyli młodych paniczyków, że zając nie *ucieka*, ale *kopie się*. (*Kopać się:* pomykać jak zając). Tego może niewiedzą nowomodni myśliwce, ale dawniéj kuchciki i dojeżdżace wiedzieli, — ba — i lud wszystek wie. Sam zając przeto zwie się po myśliwsku: *Kopera*, podobnie jak: *poterać się* z *potera*, (ten co się lada gdzie *tarzać* lubi). (Gramatycy nas zrozumieją, że tu jest *słowa pień* ten sam). Na zające zaś lubiący chodzić myśliwy: *Kopernik*; (pień zawsze ten sam, i tegoż dalszy rozrost: ...*nik*, taki jak ma: *rola*, a około niéj chodzący: *rol-nik*, ofiara, *ofiar-nik*; stér, *ster-nik*; ława (sądowa) *ław-nik*; *koza* lub *kozera*, (po łowiecku *sarna*), *kozer-nik*, (strzelec na sarny chodzący). Świadkiem staropolska piosnka:

„Ha, dalejże *Kozernicy*, (strzelcy lubiący sarnie łowy),
„Daléj żywo do *rusznicy*, (do strzelby),
„A kto *kurka* zbije (w koguta ugodzi),
„Vivat!!! — *Król!* — niech żyje!! (król nad bractwem strzeleckiem.)

Porównajmy teraz „*Kozernik* a *Kopernik*"

Dobrze to wprawdzie, że *Jan Kopernik*, ojciec astronoma znalazł się w archiwach w Krakowie, (patrz *Czas* Nr 249 z t. r. i powyż.), ale na co tu innych archiwów kiedy cały naród archiwem — miejsce obrotów *Kopery* (zająca), szkołą. W prawdzie uczona mania nieraz zamiast pisać należycie, po swojsku, kto jaki, każe przekrzywiać, to z łacińska, to z francuska, to Bóg wié po jakiemu, że późniéj ludzie w razie potrzeby suszą sobie nieraz głowę jak to lub owo imię odgadnąć, jak np. kto odganie co ma znaczyć *Gallus?* ów Marcin Gallus sławny pisarz dziejowy? — tłómaczyli już na *francuza* uczeni, nam się jednak zdaje, że to będzie: *Kogucki* i nie więcéj. — *Silicernius*, albo Krzemieński, albo prędzej jeszcze Krzemieniecki; Simon *Simonides*, to jest z pewnością: Szymonowicz; *Coslovius:* Kozłowski; *Sarbievius:* Sarbiewski; Sebastianus *Nucerinus*, co wygląda jak gdyby z najczystszej krwi Auzońskiéj, a to nasz Sebastyan Orzechowski; tak téż pisany z łacińska *Copernicus*, z francuska *Copernic*, ze swojem „*C...*" i dodatkiem „*...cus*" jest sobie bardzo po prostu: *Kopernik*.

Dzisiejsi niektórzy grammatycy stanęli znowu jak owych dwóch filozofów Heraklit i Demokryt, z których jeden śmiał się ustawicznie, a drugi płakał, w przeciwległym stosunku do dawnych nauczycieli: ci znowu stanowią takie prawidła (n. b. którym uchybić to ciężki grzech gramatyczny): „miana *własne* obce polskie„mu przyswojone (?) piszemy według wymowy *piso*„*wnią* polską, np. *Bajron* (po ang. Byron); *Ruso* „(fr. Rousseau), *Lafajet* (Lafayette), *Tyers* (Thiers), „*Szyler* (Schiller), *Giete* (Göthe)" i t. p. ale wiedzieć *potrzeba*, że jedni i drudzy pokazując nam drogę, prowadzą na bezdroże, ponieważ w takim razie, idąc za ich przewodniczem skinieniem nie byłoby trzeba brać nikomu za złe, jeśli Francuzi odpłacając nam równem za równe, zamiast n. p. *Mickiewicz*, zapiszą w swych dziejach to imię: *Micvitz*, *Mickwick*, *Miekwic*, *Miequevic* lub *Micvic*, i gdyby Amerykanie pisząc o nim także po swemu, nazwali go kiedy w dalekie wieki *uczonym po polsku amerykaninem.*

Morning-Post, który tak od początku misyi Canroberta pisał, więcéj zasługuje na wiarę niż *Times*, który i tą razą gubi się w marzeniach. Lecz zapewnienie się o przychylności Szwecyi i Danii, jest ważną dla państw zachodnich moralną zdobyczą. Mając w tyle punkt oparcia się na wszelkie wypadki, państwa te będą mogły działać śmieléj i energiczniéj. Łudzić się wszakże niepowinny — i jak na południu nie wiele bez czynnéj pomocy Austryi, tak na północy nie wiele bez pomocy Szwecyi zrobić będą w stanie. Kronsztadt jest silniejszym od Sebastopola. Flota rosyjska zamknięta tam w porcie jest lepsza i większa niż ta, którą Rosya miała na morzu Czarném: wysadzenie wojsk na brzegach zapewne Finlandyi znajdzie przynajmniéj tyle trudności, jak wyprawa w Krymie. Kampania nareszcie nie będzie się mogła rozpocząć przed czerwcem dla klimatu i trwać dłużéj jak do października. Czy w czterech lub pięciu miesiącach rezultata kampanii będą tak znaczne i korzystne, że wojska po odejściu flot, zimę na brzegach zdobytych przepędzić potrafią? W co się obrócą zdobycze, gdyby wojska musiały wsiąść na powrót na okręty? Ważne zapytania, na rozwiązanie których Szwecya i Dania jedynie wpływać mogą.

Co do Austryi zapewnić można, że jéj stanowisko polityczne i militarne pozostanie na wiosnę takiém, jak było dotąd.

Od dwóch dni tłumy cisną się do banku z podpisami na akcye banku kredytowego dla przemysłu i handlu. Jest to dobry znak. Powiadają, że podpisy przejdą summę 100 milionów, na 15 któremi się trzeba będzie podzielić.

Zima zupełnie utrwaliła się. Mamy dni piękne, i 8 do 10° mrozu. Po ulicach widać nie mało sań. Ruch w mieście coraz żywszy, zwłaszcza po sklepach. Nowy rok, i kolenda!

Berlin 11 grudnia.

† Z czynności sejmowych nie będzie podobno przed świętami nic ważnego do doniesienia. Izba Panów zawiesiła zaraz po ukonstytuowaniu się czynności swoje aż do 8go stycznia, i wielka część członków pojechała do domu. Postanowienie to nastąpiło podobno w skutku braku gotowego materyału do obrad publicznych. Pozostały tylko w nieustającéj czynności komissye. Izba poselska, dokończywszy ukonstytuowania się swego oborem dziewięciu komissyj, odroczyła także wczoraj publiczne posiedzenia swe aż do 19go b. m. Będzie to ostatnie posiedzenie przed świętami, które będą trwały dwa tygodnie. Obie Izby rozpoczną więc rzeczywiście dopiero po świętach czynności swoje. W tym czasie komissye przygotują sprawozdania z wniesionych przez rząd projektów do praw, które na wczorajszém posiedzeniu pomnożone zostały kilku nowemi mniejszego znaczenia.

Uzupełniam kilku statystycznemi datami dawniejsze doniesienia o składzie Izby Panów. Książąt krwi królewskiéj należy obecnie do niéj 10, książąt pokrewnych 2, tojest: z linii Hohehzollern-Hechingen i Hohenzollern-Siegmaringen książęta Fryderyk Wilhelm i Karol Antoni. Daléj głowy domów medyatyzowanych w moc prawa Bundesaktu z dnia 8 czerwca 1815 r. Z tych zasiadają w Izbie z familij książęcych następujący: 1) Aremberg, 2) Bentheim-Steinfur, 3) Bentheim-Tecklenburg, 4) Croy-Duelmen, 5) Salm-Horstmar, 6) Salm-Salm, 7) Sayn-Wittgenstein-Hohenstein, 8) Sayn-Wittgenstein-Berleburg, 9) Solms-Braunfels, 10) Solms-Hohen-Solms-Lich, 11) Wied, 12) Fuerstenberg, 13) Thurn i Taxis; z familij hrabiowskich 14) Stolberg-Wernigerode, 15) Stolberg-Stolberg, 16) Stolberg-Rossla. Uprawnionych do zasiadania w Izbie członków jest teraz 252. Z tych było przy otwarciu sejmu obecnych 196. Wedle charakteru uprawnienia i osobistego stanowiska swego dzielą się oni na następujące kategorye: Panów dziedzicznych 46, koronnych urzędników pruskich 2, koronnych syndyków 14, panów zaufania królewskiego 12, panów kapituł biskupich 3, panów z przedstawienia prowincyonalnych związków hrabiowskich 7, z związków familijnych 3, z związków stuletnich posiedzicieli ziemskich 77, z uniwersytetów krajowych 3, z miast 29. Wedle prowincyj podział ich następujący: Szląsk 43, Brandenburgia 41, Prusy 26, Saksonia 22, prowincya nadreńska 17, Pomorze 17, Westfalia 16, Poznańskie 13, Hohenzollern 1. Ponieważ nie wszyscy prezentowani są dotąd potwierdzeni, i nie wszyscy byli przy otwarciu obecni, stosunek powyższy nie jest ścisły, lecz tylko do ścisłości zbliżony.

Główną kwestyą polityczną tutejszych dzienników jest pokój. Roztrząsają ją wedle pogłosek, domysłów i wiadomości, nadchodzących codziennie w nowym kształcie, jako artykuł mody z Zachodu. Tutaj nic się podobnego nie fabrykuje. Z całéj téj wrzawy pokojowéj a szczególnie z sposobu, jakim w organach zachodnich kwestya pokoju obecnie jest traktowana, można wyciągnąć ten prawdopodobny wniosek, że gabinety zachodnie tracić zaczynają przekonanie, aby prowadzona tym sposobem co dotąd wojna mogła mieć spodziewany rezultat. Ponieważ Europa się nie oświadcza i nie decyduje; ponieważ wielki zakres otwarty dla europejskiéj koalicyi zacieśnił się rzeczywiście do jedynéj Sardynii; ponieważ o przystąpieniu do niéj Hiszpanii dawno mówić przestano, a o przystąpieniu Szwecyi prawią już tylko, jak senni na jawie, niektórzy korespondenci, którzy wyrobili sobie zwyczaj wyprzedzania wypadków własnemi marzeniami pół roku naprzód, ponieważ poruczenie Bawaryi i Saksonii missyi aby Austryą i Prusy i państwa Związku niemieckiego wzięły na linkę i przywiodły je pod sztandary walczącéj dla dobra całego świata polityki zachodniéj, może być tylko we Francyi, i to tylko w głowach polityków brukowych, brane na seryo; w Niemczech zaś poważniejsze dzienniki nie zadają sobie nawet pracy na przedmiot ten kolegom francuskim odpowiadać, lecz zostawiają go *Kladderadaczowi*; cóż dziwnego, że przy takiem Europy usposobieniu kwestya pokoju na wszystkie strony jest roztrząsana, aby dowiedzieć się tym sposobem, nie mogąc inaczéj, jaka rzeczywiście opinia o potrzebie dalszego prowadzenia wojny panuje obecnie w Europie. *Nationalzeitung* wpadła już w łapkę, bo na seryo straszy Niemcy, że Francya gotowa zawrzeć przymierze z Rosyą, jeżeli środkowa Europa nie skłoni się zawczasu do polityki zachodniéj. To ostatni nabój dziennika tego. Widać, że wszystek już proch cywilizacyjny przeciwko Rosyi wystrzelał. Austrya, Prusy, Niemcy głuchemi pozostały na te deklamacye. *Nationalzeitung* grozi im za to związkiem cywilizacyi i barbarzyństwa. Czyż to nie przedziwna krytyka tejże cywilizacyi? To jakby kto dawał sobie własnemi rękami policzki.

Mróz 16 stopni. Sanna wyborna. Zabaw bez liku. Nędzy jeszcze więcéj.

JCK. Ap. Mość raczył udzielić godność szambelana hr. Adamowi Bąkowskiemu.

Wiedeń 12 grudnia. Dzisiejsza *Gazeta Wiedeńska* zamieszcza traktat między rządem ces. Austryackim a Rzeszą Szwajcarską zawarty na dniu 17 lipca r. b., którego ratyfikacye wymienione były w Bernie 20go listopada r. b., a tyczący się wzajemnego wydawania zbrodniarzy. Traktat ten zawarty jest na lat 10. W liczbie zbrodni uprawniających do wydania sprawcy, główne są: morderstwo, zabójstwo, zniszczenie płodu, podrzucenie dziecka, poranienie ciężkie, gwałt, fałszerstwo monety i wszelkich papierów kredytowych tak publicznych jak prywatnych, tudzież dokumentów, krzywoprzysięstwo, podpalenie, rabunek, kradzież, oszustwo, sprzeniewierzenie, bankructwo podstępne, naruszenie własności itp. Wyjęte są osoby, które się dopuściły zbrodni i przestępstw politycznych. Ocenienie czy zbrodnia popełnioną była a tem samem żądanie wydania zbrodniarza zależy od władz sądowych tego państwa, gdzie zbrodni się dopuszczono.

— J. C. Król. Ap. Mość nadał Dr. Antoniemu Schmerling pierwszemu prezydentowi Senatu najwyższéj Izby sądowéj i kassacyjnéj godność rzeczywistego tajnego radzcy.

— *Oestr. Ztg* wnosi z listów swoich paryzkich korespondentów, iż we Francyi na prawdę pragną pokoju, z artykułów zaś niektórych dzienników angielskich, że chęć ta mocniéj teraz niż kiedykolwiek w Anglii objawia się; ale aby pokój uzyskać, potrzebuje Francya wsparcia Niemiec czyli jak mówi ogólnie autor artykułu „wsparcia Europy“, w przeciwnym razie wojna i to lądowa na wiosnę wybuchnie z całą gwałtownością.

— Pierwsza posiadłość skarbowa z tych, które odstąpione zostały bankowi sprzedaną została, jak mówi *Presse*, w dniu onegdajszym. Są to dobra Podjebrad, które kupił książę Kiński za 3 mil. złr.

— *Ost-Deutsche-Post*, która dawniéj już była wzmiankowała o zamiarze poprowadzenia kolei żelaznéj z Raab do granicy tureckiéj kosztem szlachty węgierskiéj, donosi obecnie, iż kontrakt spółki między uczestnikami tego przedsiębiorstwa podpisany został we wtorek 11go b. m. Już przed 3ma tygodniami podano o pozwolenie rozpoczęcia robót przygotowawczych, a wszyscy ministrowie tudzież fzm. bar. Hess przyrzekli wspierać to przedsiębiorstwo. We wtorek deputacya założycieli téj kolei miała zaszczyt przedstawić się N. Panu i znalazła łaskawe przyjęcie. Koléj ta ma nosić nazwę „Koléj wschodnia Cesarza Franciszka Józefa.“ Przedsiębiorstwo to założone było w zupełnéj cichości, bez długich przygotowań, pisań i zgromadzeń, a jednak jest jednem z najważniejszych. Hr. Edmund Zichy wybrany został przez tymczasowy komitet prezydującym. Koszta robót przygotowawczych są już złożone, a jeden z domów bankierskich zapewnił pomoc swoją. Towarzystwo składa się z 12 osób, których imiona *Ost-Deutsche-Post* podać za parę dni obiecuje.

— Podpisy na akcye banku kredytowego wynosiły do wczoraj 333 mil. złr. Natłok do banku był tak wielki, że musiano postawić straże zbrojne i zamknąć ulice przed bankiem dla pojazdów, żeby uniknąć wypadku.

— Rząd mołdawski dowiedziawszy się o przemycaniu na wielkie rozmiary towarów kolonialnych i soli do kraju, a to w miejscach, gdzie granica obsadzoną jest żołnierzem austryackim, uczynił w nocie swojéj z dnia 16go października do dowódzcy wojsk cesarskich w Mołdawii fmp. hr. Paara wezwanie, aby zechciał udzielić pomocy swojéj do położenia tamy przemytnictwu. Fmp. hr. Paar odpowiedział pod dniem 10 listopada w tych słowach: „Ze względu na zamiar prześwietnego departamentu wojennego w Księstwie z dnia 16go października tyczący się przemytnictwa między Multanami i Besarabią, naczelny komendant korpusem armii cesarskiéj zmuszony jest oświadczyć, iż dział traktatu zawartego między Austryą a Turcyą rozciąga się jedynie do odparcia zbrojnego napadu granic przez Rosyan, bynajmniéj zaś nie do sprawowania przez Austryaków policyi. Staranie około tego należy wyłącznie do praw służących rządowi multańskiemu. Z tego powodu nie można żądaniu książącego departamentu wojennego zadość uczynić.“ *Constitutionnel* podając to pismo komendy austryackiéj w Jassach, dodaje, że zapewne władza austryacka wojskowa chciała przez to ściśle oznaczyć charakter swojéj misyi w Księstwach.

— Do *Gaz. Szląskiéj* piszą z Wiednia: Niektóre dzienniki mówią o wysłaniu z Wiednia kuryera, który miał powieść prezydyalnemu posłowi austryackiemu przy Związku niemieckim propozycye, jakie rząd austryacki wnieść zamierza w Związku w sprawie wschodniéj. Tutaj wprawdzie milczą na podobne propozycye, gdyż zwykle w podobnych razach naradzanoby się poufnie z Prusami, wszelako przygotowani są na inną propozycyę, to jest, tyczącą się stanowiska Austryi w Księtwach Naddunajskich. O zamiarze gabinetu wiedeńskiego, aby uzyskać od Rzeszy niemieckiéj zabezpieczenie sobie okupacyi tych księstw aż do zawarcia pokoju, rozmaite między dyplomacyą krążą pogłoski.

— *Kor. Austr.* pisze: Konwencya telegrafowa niedawno przywiedziona do skutku między państwami Związku telegraficznego niemiecko-austryackiego, tudzież Francyą i Belgią, zawiera te ważne przepisy obchodzące publiczność telegrafującą, pod względem liczenia wyrazów depeszy. Postanowienia tymczasowe przyjęte w téj mierze we Francyi i Belgii weszły w nową umowę, tojest, iż depesza do 25 wyrazów liczy się za pojedyńczą, od 26 do 50 za podwójną, od 51 do 100 za potrójną, za każde nowe 25 słów następnie płaci się jak za pojedyńczą depeszę. Adres zajmujący najwyżéj 5 wyrazów nie liczy się w depeszę. Imię stacyi zkąd depesza wychodzi, tudzież data, telegrafowane są z urzędu i niepowinny być liczone.

— Niedawno temu *Kor. Pruska* porównała czynności Lloyda austryackiego i poczty morskiéj francuskiéj na Wschodzie. W artykule tym czytamy: „Co się tyczy żeglugi parowéj na Wschód, dwa ważne ukazały się teraz zjawiska. Zakład *Lloyda* austryackiego wydał roczne sprawozdanie swoje, a przedsiębiorstwo francuskie *Messageries* znaczne zaprowadziło zniżenie opłat. Na Wschodzie często użalają się, że *Lloyd* niedość zwraca uwagę na potrzebę zniżenia kosztów przewozu. Sprawozdanie roczne niedawno ogłoszone przedstawia smutny obraz upadającego obrotu. Wykazuje ono w r. 1854 niedobór na 948,405 złr. Powodem tego znacznego deficytu mają być wysokie ceny węgla, straty na żegludze parowéj na Po i współzawodnictwo francuskie na morzach wschodnich. Na pokrycie tego użyto całego funduszu rezerwowego 885,048 złr., a resztę 64,357 złr. przepisano na rok następny. Prócz tego na podniesienie téj instytucyi wydano nowe akcye w ilości 3 mil. złr.; następnie rząd wyznaczył na pewien czas (10 lat) po 1 mil. złr. wsparcia rocznie; a nakoniec Lloyd uzyskał przywilej przyjmowania banknotów austryackich nie po ich wartości imiennéj, lecz podług dziennego kursu. Co się tyczy zapomogi pieniężnéj, sprawozdanie nadmienia na str. 13, że nie da się zataić, iż nie idzie tu o chwilowe kłopoty, ale o radykalną reformę austryackiéj żeglugi parowéj morskiéj, jeżeli ma się na celu wytrzymać współzawodnictwo francuskie, szczególnie w przyszłości, kiedy pokój przywróconym będzie. Daléj na str. 16 stoją te słowa: „Potrzeba nam więcéj jeszcze dużych i szybko żeglujących statków; potrzeba nam mocnych parowców szrubowych, które zarazem przyniosą ze sobą większą oszczędność paliwa. Jeżeli będzie nam podobna za pomocą wystarczającego materyału trzymać się na równi z wzrastającą potrzebą komunikacyi i jeżeli postaramy się przez najtańsze ile można taryfy od przewozu towarów, przez punktualną służbę i nieustanne staranie się o wygodę podróżnych, odpowiedzieć wszystkim słusznym wymaganiom, naówczas, i to w takim tylko razie, będziemy w stanie utrzymać się na tem stanowisku, iż ani teraźniejsza, ani przyszła konkurencya nie zdoła nam zaszkodzić.“ Publiczność handlująca na Wschodzie czyniła od kilku już lat dyrekcyi Lloyda przedstawienia w tym samym duchu uznanych tutaj wymagań handlu, ale dotąd nadaremnie. Warunek zawiadamiania o zamiarze przesyłki towarów na 2 tygodnie wcześniéj utrzymywany został, a w obec gromadzących się w ciągu wojny wschodniéj towarów, na przesyłkę których statki Lloyda były za małe, instytucya ta uznała za rzecz stósowną podwyższyć opłatę przesyłki o czwartą część, gdy tymczasem brak punktualności w przesyłaniu towarów i utrudzenia celne nie ustawały. W skutku tego podniosło się spółzawodnictwo marsylskich méssageries, z drugiéj strony pomnożyła się liczba żaglowych okrętów austryackich jeżdżących na Wschód. Z powodu drogości opłaty od przesyłek na Lloydzie

---

Jasno tu widać — że takim tylko paniczom należałoby jeszcze chodzić po naukę do kniei, aby się dowiedzieć, że nawet i te mają swoje nietykalne własności.

N. B.

PIOSNKA GMINNA

we wszystkich językach i dyalektach.

Pewien erudyt szwedzki pan M. C. G. Zetterqvist zajął się wydaniem zbioru filologicznego, a raczéj polyglotty na rozmiar niemający dotąd przykładu.

Znany jest powszechnie zbiór przekładów *Modlitwy Pańskiéj* w rozmaitych językach, niemniéj przekładów *Syna marnotrawnego* w licznych gminnych dyalektach, a nareszcie *polyglotta Rękopisu królodworskiego.* Owóż p. Zetterqvist zajął się od wielu lat utworzeniem podobnegoż zbioru, tylko w odmiennych warunkach. Nasamprzód obrał on sobie za główny tekst piosneczkę gminną fińską, wyrażającą uczucia proste i naiwne, czyli takie, jakie każdy niemal język czy to pierwotny, czy przekształcony, pisany lub mówiony, potoczny lub uczony, z łatwością byłby w stanie powtórzyć. Podrugie obierając za punkt wyjścia Sztokolm i najodleglejszą północ, zaczął z razu od zgromadzenia próbek mnóstwa idiomatów i dyalektów północnych plemion, prawie nieznanych uczonym naszym lingwistom, a dotąd niebędących w żadnym zbiorze; przez co porównanie ich z innémi językami może naprowadzić na ciekawe filologiczne wnioski.

Podajemy tutaj w dosłowném tłumaczeniu polskiém ową gminną pieśń fińską, która ma być przełożoną w najwięcéj ile być może językach i dyalektach. — Mógłby jeszcze być u nas wykonany przekład w dyalekcie ruskim galicyjskim i języku staro-cerkiewnym, co wzbogaciłoby ten zbiór p. Zetterqvista.

Otóż i ta piosneczka fińska:

Gdyby mój miły chciał do mnie wrócić,
Gdybym jak dawniéj znów go ujrzała,
Zarazbym usta mu scałowała
Choćby zbroczone wilczą posoką;
Rękębym jego ścisnęła czule,
Choćby na palcach gad się obwijał. —
Gdyby wiatr rozum miał jaki taki,
Gdyby mógł gadać powiew wiośniany,
Wnetby poleciał i przyniósł słówko,
Spiesznieby nosił wzajemne wieści
Między kochankiem między kochanką!
Prędzejbym smacznéj strawy odbiegła
I zapomniała księżéj pieczeni
Niżbym miłego mogła porzucić
Com go wabiła latem do siebie,
A niepuszczała od siebie zimą.

Ostatnich kilka wierszy może za nadto nosi miejscową barwę fińską i zbyt gminnie odbija przy poetycznym początku; jednakże wiersze te malujące gościnność finlandczyków, a osobliwie gościnność duchownych, przypominają oraz i wieczornice zimowe na które wieśniacy zwykli się schadzać i pracować razem, a tém samem należą do rzędu tych prostych i patryarchalnych wyobrażeń, jakie znajdują się we wszystkich niemal pieśniach gminu.

P. Zetterqvist zebrał już około pięćset przedładów; chcąc zaś zrobić swój zbiór prawdziwie użytecznym, ma zamiar pomnażać go jeszcze przez rok jeden, poczém nieomieszka go wydać z dodatkami uzupełniającemi, lub dającemi poprawniejsze przekłady.

O liczbie i rozmaitości dokonanych już i zebranych tłumaczeń, można powziąść wyobrażenie z programatu drukowanego po francusku w Sztokolmie. Jakież to obfite dla badaczów języka żniwo! — Widzimy tu reprezentowane: „Dyalekty fiński i lapoński, język estoński (dialekt Rewla i Dorpatu) język łotyski, wotiacki, syrianieński, czeremiski, węgierski, słoweński, nowosłoweński, (to jest: plemion słowiańskich w niższéj Styryi, Karyntyi i Karnioli), język polski, rosyjski, serbski, cygański (w Czechach), cygański (w Norwegii), język czeski, georgiński, ossecki z Kaukazu (dialekt taganrienski i digorieński); język gocki, anglosaxoński, paleonorwegski, czyli iślandzki, paleo-szwedzki, paleo-duński; dialekty niemieckie, włoskie; narzecze friburskie, waldeńskie, z Val-de-Ruz; język baskijski, gaellicki czyli kaldonak, gallski, erski, z wyspy Man; hebrajski, hebreo-samarycki, chaldeo-samarycki, chaldejski, syryjski, perski, staro-arabski, staro-ormiański, turecki, hinduski, sanskrycki, chiński, howa, kabylski, hottentocki, kafryjski, tahityjski i t. d.

Budowa ta wszakże niebędzie podobną do wieży babilońskiéj, prędzej przestawi nam labirynt, w którym mimo tego łatwo się będzie kierować przez zestawienie spowinowaconych ze sobą idiomatów, spowinowacenie to tém więcéj będzie uderzać gdy ogniwa wielkiego łańcucha języków zbliżone będą do siebie, w porządku o ile być może najlepszym. Bez wątpienia trudność to ogromna w ułożeniu takiego rodowodu języków i dyalektów, wszelako niezbędnie potrzebna, aby się w tym labiryncie niezgubić.

Między innymi przekładami czytamy tam przekład profesora Ettmillera z Zurich w staréj niemczyznie z 9go wieku, któréj tu małą próbkę podajemy:

Quâmi er, then ich wola êr kanta.
Then ich er gisah, theih sâhî,
Sînan munt ih sniumo custî,
Joh biwollanan wolfes bluota i t. d.

Od téj niemczyzny tak niepodobnéj do dzisiejszéj są tam przejścia do innych dialektów północnych średniowiecznych jak do staroszwedzkiego, islandzkiego, holenderskiego i t. p.

Porównanie tych rozmaitych idiomatów z różnych epok da szérokie pole do ciekawych i obfitych uwag. Dość interesującem jest uważać w próbkach zebranych już przez p. Zetterqvist różne przekłady wyrazu *dziewczyna* w językach pochodzenia germańskiego i tak: w gotyckim *Magaps* — w anglosaskim *Maegd* w staroniemieckim *Magad*, w staronorwegskim *Mey* i *Maer*, w staronorwegskim *Mo* (genit: *möjar*), w nowoperskim *Made*, w alemańskim *Magath*, we flamandzkim *Maagdt*, w hiszpańskim *Moza*, w angielskim *Maid*, w dyalekcie doliny Hassli *Meitsch*, w holenderskim *Meisje*, w dyalekcie Sasów siedmiogrodzkich *Mauidschen*, w dyalekcie piemonckim góry Rosa *Maidsin*, w tyrolskim *Maad'l*, w szwabskim *Mädla*, i t. d.

Co się tycze dyalektów francuskich są już przekłady téj piosneczki fińskiéj w narzeczu perigordzkiem, tuluzańskiem, baskijskiem, limuzyńskim, staro i nowo prowensalskim, pikardzkiem, aweyrońskiem i t. d.

P. Zetterqvist z wdzięcznością przyjmuje przekłady dokonane w dyalektach nieznanych mu, a jakich kraje słowiańskie obficie dostarczyćby mu mogły, jak u nas szczególniej ruskie mające wybitniejsze różnice, niż język polski, w którym chyba jedno kaszubskie i szląskie narzecze mogłoby okazać widoczniejszą odmianę.

powolności, spedytorowie i komisanci oddawali towary na statki żaglowe, które nieraz wcześniéj przybywały do portów wschodnich, aniżeli parowce Lloyda, a przytem oczywiście taniéj wypadały. Większe jeszcze straty poniósł Lloyd od méssageries francuskich. Szybko idący parowiec Lloyda, powinien wyszedłszy z Tryestu stanąć 8go dnia w Smyrnie, a 10go w Konstantynopolu. W saméj rzeczy jednak, przy pięknéj pogodzie płynie on do Smyrny 9 dni, a do Konstantynopola 11 lub 12. Łodzie od méssagerie stawają natomiast z Marsylii kiedy morze jest przyjazne, w przecięciu w $7\frac{3}{4}$ dniach w Smyrnie, a w 9 w Konstantynopolu. Do tego jeszcze przedsiębiorstwo marsylskie stara się zaprowadzić częstsze podróże, zniżyć opłaty i ułatwić przewóz towarów. Od kilku osób składających jedną familię, zniżono opłatę jazdy o 20%. Podobnież płaci się 20% mniéj od osoby, jadąc tam i napowrót, a od kilku razem osób 30%. Towary nie potrzebują być poprzednio meldowane i spiesznie bywają wysyłane. Messageria pozakładała kilka agencyj w Szwajcaryi, gdzie paki z towarami przyjmowane są do wywozu na Wschód.“

— *Gaz. di Venezia* podaje wiadomość o przybyciu tam 4go wieczór JCW. Arcyksięcia Ferdynanda Maksa, który w najlepszem zdrowiu przypłynął parowcem wojennym „Elżbieta“ i nazajutrz zajął mieszkanie w zamku Stra, gdzie dla wzmocnienia zdrowia niejaki czas bawić zamierza.

— *Milit. Ztg* pisze, że cała armia cesarska uzbrojoną będzie w zupełnie nową broń palną; wszystkie lufy będą dziwerowane, jednakowéj średnicy, z takiemiż samemi zamkami i zapałami, tylko różnić się będą długością w miarę tego, do jakiéj służby przeznaczone. Moc naboju i forma także sama u całéj piechoty, tylko u jazdy słabszy nabój. Już od kilku miesięcy strzelcy taką broń otrzymali, a u wojska liniowego, pogranicznego tudzież u oddzielnych korpusów, rozdział takowéj broni ukończony być ma w ciągu $4\frac{1}{2}$ lat.

— *Gaz. Temeszwarska* donosi, że hr. Andrassy otrzymał konsens na budowę kolei żelaznéj z Temeszwaru przez Arad, Szolnok, Koszyce do Tarnowa, gdzie kolej ta zetknie się z główną koleją galicyjską.

Francya.

Według doniesienia *Monitora*, Cesarz wyjechał d. 6go o godzinie $3\frac{1}{2}$ z Paryża i stanął o godzinie 6éj w Compiègne, gdzie na przyjęcie monarchy była illuminacya. O godzinie $6\frac{3}{4}$ przybył Król sardyński do zamku cesarskiego. Równie Cesarza jak Króla witały okrzyki mięszkańców.

Nazajutrz obydwa monarchowie, wraz z liczném gronem myśliwych polowali w lasach około Compiègne. Wieczorem wielki był obiad w pałacu.

W sobotę o godzinie 5éj po południu wyjechali Cesarz i Król sardyński z Compiègne, i stanęli o godzinie 6éj minucie 45éj w dworcu północnéj kolei żelaznéj w Paryżu. Jakkolwiek nie było urzędowego przyjęcia, dworzec wspaniale jednak był przyozdobiony. Świeczniki tysiącem świateł płonące, zawieszone były wzdłuż wybrzeża przy wstępie do dworca. Prefekt policyi i koniuszy dworu cesarskiego oczekiwali na przybycie monarchów. Administratorowie: książe Galiera, Poisat, Picard, Saint-Didier, Pepin Lehalleur przyjmowali przybyłych. Baron Rotszyld który zaproszonym był na polowanie, niemógł być na niém obecnym. Ponieważ śmierć brata jego Anzelma zmusiła go udać się bezzwłocznie do Frankfurtu, zastępował go w przyjęciu NN. Panów syn jego Alfons.

Starano się ze strony władz nadzorczych kolei, aby niebyło nacisku przy wysiadaniu z wagonu cesarskiego, mogli więc monarchowie bez najmniejszéj przeszkody dojść do czekających na nich pojazdów.

W chwili wyjazdu z Compiègne, dworzec wspaniale był przyozdobiony i świetnością walczył o lepsze z paryskim. Ludność wszędzie cisnęła się obok monarszego orszaku. W Creil i Pontoise stacye były oświetlone i władze kolei żelaznéj wszędzie oczekiwały z przyjęciem, lecz pociąg niezatrzymywał się nigdzie.

Przy wysiadaniu z wagonu, NN. Panowie przyjęci zostali okrzykami licznie zgromadzonéj publiczności, a mianowicie kobiet, które zajmowały miejsca wewnątrz dworca.

Cesarz i Król byli w ubiorze cywilnym i zdawali się być w najlepszém zdrowiu. Pomiędzy osobami towarzyszącemi obu monarchom, znajdowali się: Ks. Napoleon, minister stanu, hr. Morny, lord Cowley, margr. d'Herefort, jenerał Rollin, pułkownik Fleury, pułkownik E. Ney, p. Nieuwerkerke itd. Hr. Cavour który przybył wczoraj do Paryża, udał się był do Compiègne i towarzyszył NN. Panom.

Siedm powozów, z których dwa galowe oczekiwały w dziedzińcu dworca, szwadron kirasyerów gwardyi tworzył eskortę. W chwili gdy monarchowie wsiadali do powozu, ognie bengalskie oświetlały dworzec i dziedziniec. Od dworca kolei aż do Tuileryów, domy były illuminowane i powiewały chorągwiami i wszędzie rozchodziły się okrzyki: Niech żyje Cesarz! niech żyje Król sardyński!

W niedzielę dnia 9go o godzinie $9\frac{1}{2}$, nastąpi odjazd Króla z Paryża koleją lyońską do Turynu. Orszak królewski uda się z Tuileryów przez Arc de Triomphe, plac karuzelowy, ulicę Rivoli, ulicę Castiglione, plac Vendome i bulwary do wspomnionéj kolei.

Kraje Nadbaltyckie.

Poczta finlandzka przybyła do Sztokolmu 30go listopada przywiozła stare wiadomości z Helsingfors z 12go, a z Abo z 13go t. m. Pomimo złych dróg krążących statków nieprzyjacielskich handel wzmagać się począł i wiele artykułów spadło w cenie. Ruch zaczął się ożywiać tak w zatoce fińskiéj jak i botnickiéj.

Z Helsingsfors miano późniejsze doniesienia z 19 listopada, według których w dniu 14 t. m. 10 łodzi śrubowych kanonierskich rosyjskich w towarzystwie większego statku parowego przybyło tam z Kronstadtu i stanęło na kotwicy w porcie miejskim w Sweaborgu. Maszyny wszystkie na tych statkach miały być zrobione na warsztatach niedaleko Petersburga.

Börs. Hall. donosi z Rewla 3go grudnia, że przy wietrze wschodnim panowało tam 17° mrozu. Baltischport jeszcze nie był lodami zamknięty. Z Rygi donoszą, że 2go było 20° mrozu. Statki angielskie krążące po pod brzegami widziano ostatni raz pod Rewlem 26 listopada.

Ost-See Ztg donosi z Połągi 6go grudnia: Statki wojenne nie pokazały się tutaj od 3go, ale 4go widziano je jeszcze krążące pod Libawą.

Kraje Czarnomorskie.

Z żadnéj sceny wojennéj nie nadeszły świeże telegraficzne wiadomości. Pogłoski o zdobyciu przez Turków Kutaisu a Karsu przez Rosyan, były tylko konstantynopolitańskiemi wieściami, których mylność pójdzie zapewne w przysłowie. W Krymie taka cisza, jakby 400,000 żołnierzy naprzeciwko siebie tam stojących, zapadło się w ziemię; istotnie spoczywają one powiększéj części w ziemiankach i jamach w ziemi wykopanych, gdyż po długiéj i łagodnéj jesieni, nagle od 26go listopada mroźna i ostra nastała zima. Żołnierzom angielskim i francuzkim dano wygodną zimową odzież; podobno nawet żołnierz rosyjski, który dotąd czy w lecie czy w zimie, tak przy 20 stopniach zimna jak gorąca, okrywał się zawsze jednako swoim burym grubym płaszczem — otrzymał teraz wygodny i ciepły kożuch. — W Azyi, na mingrelijskich wybrzeżach, armia Omera paszy niedaleko odsunęła się od morza. Chociaż Omer pasza otrzymał podobno od rządu tureckiego rozkaz, aby niedbając na ofiary starał się uczynić dywersyą na korzyść Karsu, jednak wódz turecki nie posuwa się w głąb kraju, dowiedział się albowiem, iż w Achalczyku stoi 16,000 korpus rosyjski, który w razie marszu armii tureckiéj na Kutais, zagroziłby związkom téj armii z jej podstawą i mógłby z tyłu na nią uderzyć. Wódz turecki zatrzymał dalsze działania, oczekując na przybycie dywizyi egipskiéj, która z Eupatoryi do Batum odpłynęła, oczekując także zapewne, aż oddzielny korpus turecki w Batum i Koguletti działający, posunie się ku Achalczykowi i zasłoni bok jego armii. Tymczasem Weli pasza i Selim pasza usiłujący ruszyć z Erzerum na odsiecz Karsowi, oczekują aż działania Omera paszy w Mingrelii i Guryi ułatwią im tę trudną wyprawę. Podczas tego powszechnego oczekiwania, dzielna załoga Karsu, broniąc się, umiera z głodu.

Szczegółowe wiadomości z Krymu przez Marsylię przybyłe, wspominając o ciężkiéj i ostréj zimie, która już na taurycki m półwyspie panuje, donoszę o rozdziale między wojska zimowéj odzieży; każdy żołnierz angielski otrzymał sukienny mundur podbity kotami lub królikami, a nadto kożuch barani, futrzaną czapkę i rękawice. Wojska sprzymierzone bawią się jak mogą, a w ich zabawach przebija się duch narodowy; Francuzi otworzyli znów teatr w obozie pod Traktirem i dają często dramatyczne przedstawienia; Anglicy urządzają wyścigi konne. Niedawno odbyła się wielka uroczystość na wyżynie sebastopolskiéj, otworzono 26go listopada w obecności sztabu angielskiego i francuzkiego odnogę kolei żelaznéj z Bałakławy do Kamary; lokomotywa „l'Alliance“ pełni służbę na téj kolei. Sardyńczycy urządzili boczną kolej konną z Kamary do Kadikoj. W Kamyszu poświęco uroczyście kościół katolicki. Całe działanie wojenne ogranicza się na tém, że sprzymierzeni burzą doki sebastopolskie, a Rosyanie sypią wciąż szańce na północnéj stronie zatoki sebastopolskiéj i pod Inkermanem.

— Wieści z azyatyckiego pola walki mingrelijskich wybrzeży przybyłe, a które wczoraj podaliśmy, głoszą o zajęciu przez Omera paszę miasteczka Maran i o posunięciu się wojsk tureckich od wybrzeży morskich ku Kutais, zapewne w celu zrobienia dywersyi na korzyść upadającego już, jak mówią, Karsu. Żadna jednak urzędowa wiadomość ani od wodza tureckiego ani od komisarzy angielskich przy nim znajdujących się, nie potwierdziła dotąd téj wieści. Natomiast *Ruski Inwalid* podaje piśmienne urzędowe wiadomości z téj sceny wojennéj do 14go listopada dochodzące, które jednak powyższéj pogłosce zupełnie zaprzeczać się zdają. Dziennik ten ogłasza następujący wyciąg z raportu jenerała-majora księcia Bagrationa-Muchrańskiego, datowanego 13 listopada z obozu nad rzeką Ziwa, gdzie stanął zaraz po potyczce nad Ingurem:

„Nieprzyjaciel, którego główne siły stoją około wsi Sugdidi (niedaleko od rzeki Ingur), posunął kilka oddziałów ku wsi Chatam i wzdłuż mingrelijskiej drogi ku Czenisz-Czale. Od strony Redut-Kale Turcy zajęci są ciągle naprawą dróg ciągnących się po obu stronach rzeki Chopi (wpada ona do morza pod Redut-Kale).

Oddzielny korpus turecki stojący w Kobulett (jestto trzeci oddział armii Omera paszy, działający od Batum, a miasteczko Kobulett leży blisko brzegów morskich kilka mil na północ Batum P. R. Cz.) wzmocniony oddziałem wojsk regularnych, który tam wylądował, zająwszy wioski Lewy i Oczamur (nad granicą turecko-guryjską), wykonał następujące poruszenia: Dnia 10 listopada posunęło się 400 ludzi ku zburzonemu przez nas mostowi Czochat, lecz przyjęci dzielnie przez guryjską milicyą, cofnąć się musieli straciwszy kilku zabitych i rannych. Dnia 11 listopada ruszyły znaczne massy nieprzyjacielskiej jazdy i piechoty ku wsi Lichaur (nadgraniczna wieś guryjska), lecz po godzinnéj walce zmuszone zostały wrócić się za rzekę Czolaka, która stanowi granicę między Turcyą a Guryą. W potyczce téj milicya straciła 3 zabitych i ranionych. Według doniesień, strata nieprzyjacielska jest znaczniejszą. Korpus ten turecki w Kobulett otrzymał przed 9 listopada świeże posiłki, i obecnie siła jego wynosi około 15,000 regularnéj piechoty i 3000 jazdy z 14 działami, nie licząc w to licznych baszy-bozukow.“

— Tenże *Ruski Inwalid* ogłasza wyciąg z dziennika działań wojennych na drugiem azyatyckiem polu walki, z pod Karsu, przesłany przez jenerała Murawiewa a sięgający do 10go listopada:

„*Obóz pod Cziwtlik-Czaj 10 listopada.* Blokada Karsu jest ciągle daléj prowadzoną; nasze oddziały dokoła rozstawione chwytają codziennie Turków z twierdzy uchodzących, i uderzają na nieprzyjacielskich furażerów. Tak np. 25go października jenerał-major Nirod, spostrzegłszy iż 200 tureckich furażerów wyszło z Karsu ku Keni-Koj, posłał przeciwko nim oddział z pułku konno-muzułmańskiego N. 1 pod rozkazami chorążego Rostom-Bek-Łała-Beków. Jeźdzcy nasi podsunąwszy się cichaczem ku nieprzyjacielowi; rzucili się na niego pędem. Turcy schronili się do szańców utraciwszy 6 jeńców i 2 zabitych. W nocy z 31go października na 1 listopada usiłował oddział Łazów przebić się przez łańcuch naszych forpoczt pod Mielik-Koj. W potyczce tu stoczonéj utracili Łazowie 23 zabitych, 2 rannych i 10 jeńców, z naszéj zaś strony padł tylko jeden kozak a 2 odniosło rany. Dnia 2 listopada rano zeszły dwie kolumny tureckiéj piechoty ze wzgórz Szochrackich i osadziły strzelcami grzbiet góry Obserwacyjnéj, poczém zaczęli strzelać do naszych przednich straży; lecz nadejście rezerw naszych zmusiło nieprzyjaciela do odwrotu do twierdzy.

Podczas tego doniesiono jenerałowi Murawiewowi, iż oddział Weli-paszy ma wkrótce wyruszyć z Erzerum z wielkim transportem żywności ku Karsowi. Rozkazał zatem naczelnikowi erywańskiego korpusu, jenerałowi Susłow, przejść przez rzekę Dram-Daj i posunąć się do Kiersoj-Kiewa aby nieprzyjaciela zatrzymać. Dnia 29go października przybył korpus jenerała Susłowa do wąwozu Kara-Derbent, jazda turecka, która w liczbie 1000 ludzi zajmowała okoliczne wzgórza, cofnęła się za zbliżeniem się naszych ku Jus-Veran. Dnia 30go października zgromadził nieprzyjaciel 2000 baszybozuków między powyższą wsią i Komazar; główny tłum nieprzyjaciół, składający się z 6 do 7 tysięcy piechoty i z 1600 jazdy, posunął się pod rozkazami Weli paszy, z Dewa-Bojna do Hasan-Kale: prócz tego około 2000 baszybozuków stanęło pod Delibaba i Chorazan, a dla obrony Erzerumu pozostała załoga z 2 do 3 tysięcy ludzi złożona. Dnia 31go października posłał jenerał-major Susłow pułkownika sztabu głównego Luchutina ku Kiersoi-Kiewa dla rozpoznania nieprzyjaciela. Oddział ten spotkał pod Jus-Weran 2000 baszybozuków, którzy po żywéj potyczce zmuszeni zostali do odwrotu. Weli-pasza przestraszony ukażaniem się naszego lekkiego oddziału pod Ardost, cofnął się 1go listopada, unikając spotkania się z wojskami jenerała Susłowa, za rzekę Nabit-Czaj, zostawiwszy jedynie 1000 baszybozuków przy wsi Zagani-Kordaboxa.“

Tym sposobem nie powiodło się usiłowanie Weli-paszy zaopatrzenia Karsu w żywność; wiemy jednak z późniejszych, lubo niepewnych wieści, iż powtórnie dnia 10 listopada wyruszył z Erzerum silniejszy oddział turecki pod rozkazami Selima paszy, prowadząc z sobą zapasy żywności dla oblężonego Karsu. Nie wiemy jeszcze, czy oddział ten zdołał przedrzeć się przez wąwozy gór Saganługu, nietylko zasypane śniegami, lecz nadto zajęte i obsadzone przez korpus jenerała Susłowa, a następnie czy potrafi się przebić przez wojska rosyjskie Kars otaczające. Wyprawę tę uważamy za bardzo trudną do wykonania.

Kronika miejscowa i zagraniczna.

— Wszystkie rodzaje sztucznego srebra ustąpią niebawem miejsca nowemu metalowi zwanemu „Alfenid,“ który świeżo w Paryżu wszedł w użycie. Jest on tak dalece do srebra podobny białością, połyskiem, a nawet ciężkością gatunkową, że tylko znawcy odróżnić go mogą od prawdziwego srebra. Przytem kwasy roślinne nie wywierają żadnego nań wpływu, a przeto kruszec ten da się bezpiecznie używać na wyroby stołowego srebra; cena zaś takich wyrobów jest pięć razy mniejszą od srebrnych.

— Dnia 3go grudnia nastąpił wybuch prochu w jednym ze składów arsenału w Woolwich. Siedmiu robotników zostało ranionych, a ósmy umarł przy opatrywaniu. Przyczyną nieszczęścia byli sami robotnicy. Jeden z nich użył świdra do przewiercenia blachy okuwającéj rakietę, w skutku czego massa palna tak dalece się rozgrzała, iż się zapaliła i mnóstwo innych rakiet zajęło się od niéj.

— W porcie tuniskim trąba wodna poczyniła w d. 18 listopada wielkie szkody. Z rana przysunęła się w formie lejka odwróconego, zatopiła w mgnieniu oka pięć okrętów, a szósty pozbawiła wszystkich masztów. Trzech ludzi straciło życie. Kiedy trąba się rozpłynęła, powstała straszliwa burza z grzmotami i ulewą.

— Czytamy w *Donau:* Profesor Jobard radzca nadworny rossyjski kawaler orderu św. Włodzimierza 4téj klassy mieszkający od dawna w Wiedniu, ściągnął ostatnich dni na siebie uwagę w wyższych sferach, albowiem jako profesor uniwersytetu w Kazaniu, domaga się od rządu rosyjskiego płacy aż do dziś dnia, gdyż nie został oddalony z katedry swojéj. Za zbiory jego zostawione uniwersytetowi, miano mu ofiarować 17,000 rubli. Tymczasem tutejsze poselstwo rosyjskie twierdzi, że pan Jobard przywłaszcza sobie tytuły, które mu prawnie nie należą, dowodzi, że jest on chory na umyśle i postarało się o to, że go zamknięto. Gdy jednak wykazało się, iż profesor zupełnie zdrów jest, wypuszczono go wkrótce. Do *N. Oder Ztg* piszą z Wiednia, że profesor Jobard przed kilkunastu laty oddalony został z posady uniwersyteckiéj i do innego rodzaju służby przeznaczony; lecz w nowym urzędzie swoim nie był nigdy czynny, ale owszem jak w pamiętnikach swoich przedstawia p. Jobard, rozpoczęto z nim śledztwo kryminalne, które lat 13 trwało; nieznane są wszakże powody śledztwa ani jego skutki. Zdaje się, iż następnie wydalono go za paszportem przymusowym za granicę. Profesor Jobard od kilku lat zajmuje się sprawą swojéj należytości, gdyż do dziś dnia nie otrzymał jeszcze uwolnienia z posady swojéj profesorskiéj. Przybywszy do Wiednia, nie wiadomo już jakim sposobem, ponowił temi czasy żądania swoje u tutejszego poselstwa rosyjskiego, a jak pogłoska krąży, książę Gorczaków przyobiecał mu wynagrodzenie, które jednak profesor Jobard, w uczuciu niby sprawiedliwych żądań swoich odrzucił. Następnie przyszło przed parą dniami za staraniem poselstwa do aresztowania profesora, którego wzięto za chorego na umyśle. Gdy jednak nie można było jak się zdaje udowodnić stanu choroby umysłowéj, przeto prof. Jobard od trzech dni wypuszczony został. Chce on podobno praw swoich w sposób energiczny domagać się.

— W Bordeaux zgorzał teatr „Variétés.“

Kurs papierów publicznych i pieniędzy.

Wiedeń. *Kursa telegraficzne z dn. 13 grudnia.* — Metaliki 5-proc. $74\frac{5}{8}$. — Metaliki $4\frac{1}{2}$-proc. $64\frac{3}{8}$. — Metaliki 4-proc. 60. — Metaliki 5-proc. z r. 1853 $74\frac{7}{8}$. Metaliki 5-proc. z r. 1842 —. — $2\frac{1}{2}$-proc. $84\frac{7}{12}$. — 1-proc. $19\frac{1}{2}$ z ciągn. — z 1830 r. 250, 302. — Pożyczka narodowa 5-proc. $77\frac{11}{16}$. — dto $4\frac{1}{2}$-proc. $65\frac{1}{4}$. dto z r. 1850 4-pr. $59\frac{7}{8}$. — Augsburg $110\frac{1}{2}$. — Londyn złr. 10 kr. 48. — Paryż $128\frac{3}{4}$. — Akcye Bankowe 913. — Akcye kolei żel. północ. — — Ferdyn. —. — Pożyczka z r. 1851 lit. A. —. — B. —. — Ost-Donau-Dampfschif. —.

Kurs krakowski z dn. 13 grudnia. Bankn. austr. żąd. $106\frac{1}{2}$, płacą 106. — Pruski kurant żąd. $114\frac{1}{2}$, pł. $113\frac{3}{4}$. — Ruble sr. nowe żąd. 106, płacą 105. — Cwancygiery nowe ż. $120\frac{1}{2}$ płacą $119\frac{3}{4}$. — Cwancyg. stare ż. $120\frac{1}{2}$, pł. $119\frac{3}{4}$. — Imperyały ż. $37\frac{2}{3}$, pł. $37\frac{1}{3}$. — Dukaty austr. holend. żąd. 22, płacą. $21\frac{1}{2}$. — 20-franki żądają 36, płacą $35\frac{1}{2}$. — Listy zast. polskie z kuponami żąd. $102\frac{1}{2}$, płacą 102. — Listy zast. galic. z kuponami żąd. $90\frac{1}{2}$, płacą. 90. — Listy Indemn. z kupon. ż. $68\frac{1}{2}$, płacą $68\frac{1}{6}$.

Kurs lwowski z dnia 8go grudnia. Dukat holenderski złr. 5 kr. 10. — Dukat ces. złr. 5 kr. 14. — Półimperiał ros. złr. 8 kr. 58. — Rubel ros. złr. 1 kr. 42 Talar pruski złr. 1 kr. 38. — Polski kurant i pięciozłotówka złr. 1 kr. 12. — Kurs list. zast. galic. stan. Instytucie kredotowym: Instytut kupił prócz kuponów 100 po złr. 89 kr. — m. k. — Sprzedał 100 po złr. 89 kr. 30. — Dawał za 100 złr. — kr. —. — Żądał złr. — kr. —.

Kurs wrocławski z d. 12go grudnia. Banknoty austr. $94\frac{1}{6}$ żąd. — Bank. polsk. $88\frac{1}{6}$ d. — Listy zast. polskie dawn. $89\frac{11}{12}$ ż., nowe $89\frac{11}{12}$ ż. — Listy zastaw. poznańskie 4-proc. $101\frac{1}{4}$ żądają. dto $3\frac{1}{2}$-proc. 92 żąd. Kolej Krakow. Górno-Szląska $83\frac{1}{4}$ ż.

Kurs wiedeński z 12 grudn. Metaliki $74\frac{1}{2}$. Nowa pożyczka $64\frac{3}{4}$. — Akcye Banku wiedeń. 908. — Akcye kolei żelazn. północ. $208\frac{1}{2}$. — Agio od złota $13\frac{3}{4}$, od srebra $10\frac{1}{2}$. — Oblig. uwoln. grunt. 68. — Pożyczka ostatnia narodowa $77\frac{1}{2}$.

Przegląd polityczny.

Depesze telegraficzne.

Londyn 12 grudnia. Dzisiejszy *Mornig-Post* podaje za pewną wiadomość, iż Kars poddał się Rosyanom, a jenerał Kmety uszedł z twierdzy. (Chociaż wiadomość tę podaje dziennik otrzymujący udzielenia od ministeryum angielskiego, jednak potrzebuje ona potwierdzenia. P. R. Cz.)

Paryż 12 grudnia. *Monitor* donosi z Madrytu: Marszałek Pélissier otrzymał wielką wstęgę hiszpańskiego krzyża Ferdynanda. Jenerał O'Donnel zawiadomił posła francuskiego, że królowa ma zamiar przesłać rządowi francuskiemu pewną liczbę krzyżów dla rozdzielenia ich między wojskowych armii wschodniéj.

Londyn 12 grudnia. Bank londyński umocowany został wypuścić w obieg not za 475,000 fst. wyżéj nad oznaczoną ilość.

W Berlinie pojawiła się już w dniu 11 b. m. nowa pożyczka rosyjska zaciągnięta u bar. Stieglitza. Pożyczka ta na 5% w wysokości 50 milionów rubli, notowaną była na giełdzie po 86. Procenta płacone będą w Amsterdamie i Hamburgu.

Dresdner Journal zaprzecza podaniu (p. wczorajszy Przegląd), jakoby p. Pfordten udał się do Drezna, dodając, że go się tam nie spodziewają. Tymczasem donoszą równocześnie, iż p. Pfordten przejechał przez Würzburg jadąc do Drezna; wszelako wiadomo, że do Drezna wcale nie przybył.

Król Wiktor Emmanuel przybył do Chambery.

Pasza Egipski ofiarował dla rannych armii krymskiej wszystkie przedmioty wystawy z Egiptu pochodzące. Pogrzeb admirała Bruata odbył się z największym przepychem.

Poseł amerykański w Londynie p. Buchanan zawiadomił swój rząd, iż lord Clarendon oświadczył mu, że wzmocnienie eskadry angielskiej u wysp Bermudas niemiało celu nieprzyjaznego przeciw Stanom Zjedn., ale obronę angielskich posiadłości i angielskich okrętów od piratów.

URZĘDOWE.

(1569) **Kundmachung.** (2-3)

Bei dem in Krakau befindlichen Archive der grodgerichtlichen und Terrestral-Akten der vormaligen Wojewodschaft Krakau ist die Stelle eines Archivs-Adjunkten mit dem Gehalte von 550 fl. CM. und der XI. Diätenklasse in Erledigung gekommen.

Bewerber um diese Stelle haben ihre nach den §§. 16, 19, 22 des kais. Patents vom 3. Mai 1853 (R. G. B. N. 81) eingerichteten Gesuche binnen 4 Wochen vom Tage der dritten Einschaltung in die Zeitung Czas gerechnet, und zwar die bereits in öffentlichen Diensten stehenden mittelst ihrer Vorstände an das Präsidium des k. k. Landesgerichts in Krakau zu überreichen.

Insbesondere haben sie die genaue Kenntniss der lateinischen und der alten polnischen Sprache, der alten Schriftzüge und der gebräuchlich gewesenen Abkürzungen, so wie der alten Kalenderbezeichnungen gehörig nachzuweisen.

Vom Präsidium des k. k. Landesgerichts.
Krakau am 30. November 1855.

(1623) **Kundmachung.** (1-3)

Die Direction der priv. österr. National-Bank bringt hiermit zur Kenntniss, dass wegen der Vorarbeiten zu der in der ersten Hälfte des Monates Jänner 1856 vor sich gehenden Dividenden-Auszahlung

„vom 17. December 1855“
„bis inclusive 12. Jänner 1856“

bei der Liquidatur der Bank, weder eine Umschreibung oder Vormerkung von Bank-Actien, noch eine Hinausgabe von Coupons, oder eine Ausfertigung neuer Bank-Actien Statt findet.

Die Wieder-Aufnahme aller dieser Amtshandlungen beginnt *„am 14. Jänner 1856.“*

Wien am 7. December 1855.

Pipitz Bank-Gouverneur.
Sina Bank-Gouverneurs-Stellvertreter.
Robert Bank-Director.

Obwieszczenie

Dyrekcya uprzyw. austr. narodowego Banku podaje niniejszém do publicznéj wiadomości, iż w skutek prac przygotowawczych do wypłaty dywidendy w pierwszéj połowie stycznia 1856 r. nastąpić mającéj, nie będzie miało miejsca, w likwidaturze Bankowéj

„od dnia 17 grudnia 1855 r.“
„do dnia 1go stycznia 1856 r. włącznie“

żadne przepisanie lub zanotowanie akcyj bankowych, równie jak wydawanie kuponów albo też nowych akcyj Banku. Czynności te rozpoczną się na nowo *dnia 14 stycznia 1856 r.*

Wiedeń d. 7 grudnia 1855 r.

Pipitz naczelnik banku.
Sina zastęp. naczelnika Banku.
Robert dyrektor Banku.

(1568) **Edict.** (3)

zur Einberufung der Verlassenschaftsgläubiger.

Von dem k. k. Bezirksgerichte Wadowice werden diejenigen, welche als Gläubiger an die Verlassenschaft des am 4ten September 1855 mit Testament verstorbenen Alois Jaroszek, Seifensieder und Hauseigenthümer aus Wadowice eine Forderung zu stellen haben, aufgefordert, bei diesem Gerichte zur Anmeldung und Darthuung ihrer Ansprüche am 4. Jänner 1856 Vormittags 9 Uhr zu erscheinen, oder bis dahin ihr Gesuch schriftlich zu überreichen, widrigens denselben an die Verlassenschaft, wenn sie durch Bezahlung der angemeldeten Forderungen erschöpft würde, kein weiterer Anspruch zustünde, als insoferne ihnen ein Pfandrecht gebührt.

Wadowice am 20. November 1855.

Lizitations-Ankündigung.

[N. 37,315.] Vom Magistrate der k. Hauptstadt Krakau wird zur allgemeinen Kenntniss gebracht, dass wegen Veräusserung des Bau-Materials von dem gemauerten Gebäude N. 32 g. VII. am 20. Dezember 1855 im Magistratsgebäude beim I. Magistrats-Departement um 10 Uhr Vormittags eine Versteigerung abgehalten werden wird. Der Ausrufspreis beträgt: 410 fl. C. M. Das Vadium beträgt: 40 fl. C. M. Schriftliche Offerten werden auch angenommen. Die Lizitationsbedingnisse können im Bureau des I. Magistrats-Departaments eingesehen werden.

Krakau am 27. November 1855.

Ogłoszenie licytacyi.

Magistrat król. głównego Miasta Krakowa podaje do powszechnéj wiadomości, iż celem sprzedania materyału budowlanego z domu murowanego pod N. 32 gm. VII. położonego odbędzie się w d. 20 grudnia 1855 w gmachu Magistratu w biórze I. departamentu o godzinie 10éj przed południem publiczna licytacya. Na pierwsze wywołanie ustanawia się cena w kwocie złr. 410 m. k. Vadium wynosi 40 złr. m. k. Deklaracye piśmienne będą także przyjmowane. Warunki licytacyi mogą być przejrzanemi w biórze I. departamentu Magistratu.

Kraków dnia 27 listopada 1855. (1579--3)

Obwieszczenie

[N. 37,053.] Obecnie w Polsce przebywający mieszkaniec tutejszy Roman Dutkiewicz stara się o uzyskanie paszportu emigracyjnego dla siebie wraz z familią do kraju Królestwa Polskiego, co podając do publicznéj wiadomości wzywa się każdego, ktoby wiedział o zachodzić mogącéj przeszkodzie, aby o takowéj Magistrat miasta Krakowa zawiadomił.

Kraków 1 grudnia 1855 roku.
(1582--3) *Tobiaszek.*

Inseraty.

W przeszłą niedzielę balotowano i przyjęto 11tu członków stałych i rocznych do Resursu D. K. — w sobotę zaś, tj. 15 grudnia o godzinie 6téj odbędzie się zgromadzenie ogólne wszystkich członków w celu wybrania gospodarzy i kontrollorów na rok 1856. (1625)

Jedna z ważnych piękności ludzkiego ciała — są
(678) (12)
piękne zęby.

Co za wspaniałość, kiedy się dwie różowe wargi otworzą i podwójny rząd łyskliwych, białych i czystych zębów da się zobaczyć — tak jak to nie raz w romansach i powieściach zdarzy się przeczytać. Jakże z drugiéj strony przerażający jest widok ust o szczerbatych zębach, zwłaszcza niepięknego i szkodę przynoszącego rejestru u szczęki! — co często, raczéj najpowszechniéj, skutkiem jest zaniedbanéj staranności przy wychowaniu. A jakaż to cena jest dla życia dobry, zdrowy ząb — od niego zależy dobre albo złe trawienie! Daleko już posuniono naukę leczenia zębów, toż technikę zębową i sposoby osadzania zębów i ich odnawiania — tak iż, choć niejeden cały prawie rejestr z łyskliwéj nosi kości słoniowéj, dostrzedz tego nie można. Jednakże téż i co do chodowania zębów naturalnych wszystkiego prawie dokazano; i już są środki, aby zęby czysto i zdrowo utrzymać, zbawiennie dla dziąseł i kości zarazem — a z tych jedynym jest i tak powszechnie ulubionym zwany

Anatherin-wodą i proszkiem zębowym
J. G. Poppa, dentysty wiedeńskiego.

Składy są następujące:

W Krakowie u p. T. Góreckiego; we Lwowie u C. F. Milde; w Tarnopolu u Morawetz; w Stanisławowie u braci Czuczawa; w Kołomei u Grzeg. Różańskiego; w Czerniowcach u Józefa Różańskiego; w Żółkwi u J. Nachlik aptekarza; w Rzeszowie u Ign. Schaittera; w Tarnowie u J. Jahna; w Bochni u P. Niedzielskiego; w Wadowicach u Schwarza et Heinc; w Brodach u Fr. Deckert aptekarza; w Jarosławiu u Ignacego Bajan; w Sanoku u Andrzeja Dańczak aptekarza.

FRYDERYK SCHUBUTH
we Lwowie
w głównym rynku Nro 173
poleca swój SKŁAD w najlepszym i najświeższym doborze
CHIŃSKIÉJ PECCO HERBATY
i prawdziwéj rosyjskiéj karawanowéj herbaty
PECCO.
po następujących, umiarkowanych cenach:
(Cena w mon. konw.)

N. 1. Pecco herbaty czarnéj bez kwiatu 1 funt po 1 fl. 20 k.
„ 2. „ „ średniéj jakości z kwiatem 1 fl. 36 k.
„ 3. „ „ przedniéj „ „ 2 fl. — k.
„ 4. „ „ bardzo przedniéj z kwiatem 2 fl. 30 k.
„ 5. „ „ prawdziwéj ros. karawanow. 3 fl. — k.
„ 6. „ „ „ przedniéj 3 fl. 30 k.
„ 7. „ „ „ przedniejszéj 4 fl. — k.
„ 8. „ „ „ bardzo przed. 5 fl. — k.

Najwyborniejszéj prawdziwéj rosyjskiéj herbaty **Pecco** karawanowéj, w eleganckich puszkach porcelanowych cała puszka 10 fl. pół puszki 7 fl. m. k.

Gatunek wszystkiéj herbaty Pecco jest w stosunku do cen bardzo dobry, za który ręcząc za każdą paczkę herbaty, kupionéj u mnie, jeśliby się herbata nie wartą téj ceny lub jako niemająca czystego smaku okazała, zapłaconą zwracam kwotę.

Zamówienia z prowincyi z przyłączoną kwotą kupna uskuteczniam jak najdokładniéj i najspieszniéj, a zamówienia na 5 funtów najmniéj przesyłam *franco* aż na miejsce. (1485-5-6)

DOBRA
Sterkowiec, Dziekanów i Wola Dzbińska
w Cyrkule Bocheńskim

mila jedna od Brzyska położone, które kolej żelazna i gościniec główny środkiem przerzyna, są z wolnéj ręki do sprzedania. Rozległość tychże jest gruntu ornego morgów 560, łąk i ogrodów morgów 40, lasu morgów 102, propinacya składająca się z 4ch karczem znaczna. Wiadomość bliższą o téj sprzedaży można powziąść w Tarnowie u pana doktora Morawskiego i w Podgórzu u pana Kasznicy. (1552-4-8)

(1588) **Dzierżawa** (2-4)
OGRODU STRZELECKIEGO
w Krakowie.

Ogród Strzelecki w Krakowie najwięcéj przez Publiczność uczęszczany, z prawem korzystania z konsensów na traktyernią, wyszynk wina i innych napojów, billard, z pałacu, domu mieszkalnego od frontu, pod korzystnemi warunkami jest do wydzierżawienia od d. 1go maja 1856 roku na lat trzy Warunki okaże W. Franciszek Hahn członek Towarzystwa Strzeleckiego w Rynku głównym każdego czasu.

Pierników tak zwanych **Toruńskich** zawsze świeżych w różnych gatunkach dostać można w handlu *Kazimierza Rutkowskiego* w Krakowie. (1606-2-4)

(1559) **GŁÓWNY SKŁAD** (2-16)
HERBATY
prawdziwéj rosyjsko-chińskiéj



karawanami sprowadzanéj w paczkach $\frac{1}{4}$ funtowych oplombowanych, $^4/_4$ funtowe paczki herbaty czarnéj z kwiatem na rubli sr.: $1\frac{1}{2}$, 2, $2\frac{3}{4}$, 3, 4, 6, 8, czyli złr. 3, $3\frac{3}{4}$ $4\frac{1}{2}$, $5\frac{1}{2}$, 7, 12, 15, $^4/_4$ funta herbaty żółt. rsr. 5, 6, czyli złr. 10, 12, oprócz tego herbata w kulach, za kulę złr. 2, w formie cegły za 1 funt złr. 2 — znajduje się u *Karola Herrmanna* w Krakowie. Wieloletnie stosunki handlowe z Rosyą postawiły mię w możności zaopatrywania mojego składu ciągle w dobór najlepszéj herbaty rosyjsko-chińskiéj karawanami sprowadzanéj.

Wszelkie przezemnie dostarczane gatunki herbaty karawanowéj są szczególniejszéj dobroci i należą do najprzedniejszych, które starannie zapakowane, zachowują w przewozie swoje pierwotne własności, nie tracąc nic ze swéj ożywczéj naturalnéj mocy, nieosłabiając nerwów bynajmniéj — pod czas gdy inne gatunki herbaty sprowadzane morzem, pod wpływem powietrza i wilgoci morskiéj zostają pozbawione tych zalet, mianowicie delikatnego smaku aromatycznego. Tak zwietrzałéj herbacie nadają sztuczny zapach kwiatem Olea fragrans Vhl. itp. z wielkim atoli ludzkiego zdrowia uszczerbkiem, gdyż surogat ten działając mocno na nerwy, sprawia drażliwym osobom bezsenne nocy, drzenie członków, a co najgorsza, osłabia żołądek. Gdy jednak z różnych stron, mianowicie z Brodów mnóstwo poślednéj herbaty z Anglii na stały ląd, a następnie w kraje c. k. austryackie i inne wprowadzanéj mają podrabiane etykiety i są na sposób ruski oplombowane uchodząc za prawdziwą rosyjsko-chińską herbatę, widzę się przeto spowodowanym ostrzedz kupujących, donosząc, iż przezemnie sprowadzana herbata przychodzi wprost z Rosyi już moją firmą opatrzona i oplombowana w $^1/_4$-funtowych paczkach, o czém każden kupujący przekonać się może, wziąwszy z mojéj najlepszéj herbaty 1 funt za złr. 3, a gdzieindziéj także 1 funt za złr. 7 do 12 i niech w równych częściach każdą z osobna, w jednakowéj ilości wody zrobioną porówna, wtedy okaże się, że moja herbata pomimo że o wiele tańsza, jest nierównie lepszą od dwa razy droższéj z Brodów lub skądinąd kupionéj herbaty, która w znacznych transportach z Brodów na całą Galicyą w paczkach jedno-funtowych oplombowanych rozsyłaną zostaje, jak to dowody przezemnie posiadane każdego przekonać mogą. Podaję tu zarazem do wiadomości Szanownéj Publiczności, że w całéj Rosyi tańszéj herbaty niema jak 1 funt wagi rosyjskiéj albo polskiéj po rub. sr. $1\frac{1}{2}$ czyli złr. $2\frac{1}{2}$ m. k. sr., na tańszą cenę Rosya nieposiada herbaty.

Tejże herbaty nabyć można w handlach pod firmami:

w Agram B. Sivanovich.
„ Białéj Karola Haempel.
„ Bernie Franc. Willmann.
„ Bochni Paweł Niedzielski.
„ Buczaczu J. Czerkawski.
„ Cieszynie C. J. Breitkopf.
„ „ E. Ostruschka.
„ Czerniowcach Th. Zacharyasiewicz.
„ „ Józ. Różański.
„ Dzikowie Narcyz Giryński.
„ Drohobyczu Ch. Piroszka.
„ Eger R. W. Diehl.
„ Grosswardein J. C. Rössler.
„ Gablonz Franc. Pietsch.
„ Josefstadt J. E. Potsch.
w Josefstadt Ed. J. Traxler.
„ Jarosławiu Bracia Juśkiewicz.
„ Kołomei Th. Zacharyasiewicz et C.
„ „ Zachar. Krzystofowicza.
„ Komornie Karol Borghese.
„ Laibach Jan Klebel.
„ Lwowie Jan Klein.
„ Myślenicach Jan Dzięgielowski.
„ Nowym-Sączu J. Kosterkiewicza wd.
„ Neutitschan Vinc. Stumpf.
„ Ołomuńcu J. P. Hackensöllner.
„ Peszcie A. Thallmeyer et Comp.
„ Przemyślu Edw. Machalskiego.
„ Pradze V. Maader.
„ Pradze J. B. Chlumetzki.
w Rzeszowie F. Jaśkiewicza.
„ Rozwadów Karol Marecki.
„ Samborze Fr. Karola Gilatowskiego.
„ Semlinie F. G. Jancovits.
„ Sissek Franc. Pokorny.
„ Temeswar Job. Jancovits.
„ Tarnowie Józ. Jahn.
„ Turce u A. Czyrniańskiego.
„ Udynie Giovanni Battiste Amarli.
„ Wiedniu F. B. Geitler Riemerstrasse.
„ „ Dienstl et Meinl Strauchgasse N. 238.
„ Wadowicach Ig. Brosig.
„ Zaleszczykach J. Kodrębski et Com.
„ Znaim Jos. C. Schwarzer.

Główny skład w Warszawie u W. L. Spiess.
Karol Herrmann w Krakowie.

(732) **Mydła Lekarskie** (8-21)

najstaranniéj i najdokładniéj przyrządzone na zasadach chemiczno-farmaceutycznych, ***sprawdzone najpomyślniejszemi*** skutkami wielorakich ***umiejętnych rozbiorów i praktycznych zastósowań***, załecają się jako najniezawodniejsze pp. Lekarzom i Publiczności w następujących 12 ***rozmaitych rodzajach:***

Sztuka wraz z opisem kosztuje mon. kon. kr.

Mydło z jodkiem potassu w zołzach czyli skrofułach 32
Mydło grafitowe w zastarzałych chorobach skórnych 20
Mydło terpentynowe w porażeniach 20
Mydło benzoesowe w szorstkości skóry . . . 23
Mydło kamforowe w gośćcu (rheumatismus) 20
Mydło z jodkiem siarki w zastarzałych osypkach 27

Sztuka wraz z opisem kosztuje mon. kon kr.

Mydło smołowe w łuszczeniu skóry 20
Mydło z tłuszczu wątrób mietusowych czyli *tranowe* w chorobach ubytowych wyniszczających 20
Mydło żółciowe w nieczystości skóry 20
Mydło siarczane w osypkach skórnych . . . 20
Mydło rozmarynowe do obmywań wzmacniających 20
Mydło amoniakalne w stwardnieniach . . . 20

Załączające się **opisy** zawierają rozmaite sposoby najwłaściwszego użycia tych środków pomocniczych, jak niemniéj podane są w nich rozliczne sposoby onych spotrzebowania, do czego ***postać mydła*** jako ***najpraktyczniejsza*** dozwala ***podnieść*** sprawdzoną ich skuteczność, gdyż forma mydła nietylko ułatwia pacyentowi użycie środków zewnętrznych tyle skutecznych, ale i Lekarzowi nastręcza ***zastósowanie*** daleko ***powszechniejszych*** i działalniejszych środków.

SOCIETE HYGIENIQUE FRANÇAISE-ALLEMANDE PARIS & BERLIN

MYDŁA LEKARSKE sprzedawane są tylko w tabliczkach $2\frac{1}{4}$ uncyj ważących i po obu końcach opatrzone są etykietami urzędownie deklarowanemi, tudzież pieczątką jak obok. **Jedyny skład** na KRAKÓW w aptece *A. Aleksandrowicza* pod Złotą Głową w Rynku N. 238, we LWOWIE w aptece *Fr. Tomanka* i w STANISŁAWOWIE w aptece *Jana Tomanka.*

Finderlohn.

Am Bahnhofe zu Krakau sind dem Gefertigten Speditionshause 2 Küsten mit Manufacturwaaren, nähmlich:
J. F. B. Nro 5 Sporco 317 Pfunt
J. O. E. Nro 1 „ 330 „
abhanden gekommen. Dem redlichen Entdecker derselben bestimme ich eine Belohnung von **300** Gulden CMze.

300 złr. k. m. nagrody

ktoby wykrył zaginione przy Dworcu kolei żelaz. w Krakowie dwie paki cyframi:
J. F. B. Nr. 5 Sporco 317 funtów
J. O. E. Nr. 1 „ 330 „
opatrzone, raczy udzielić wiadomości podpisanemu domowi Spedycyjnemu, gdzie rzeczoną odbierze nagrodę.
(1565-8-10) *J. L. Rittermann* w Krakowie.

(1289) **Der beste und ächte** (12-50)
Saazer- und Auscher-HOPFEN, dann Brauer-PECH, amerikanischen HARZ
auch für Papierfabriken ist allerbilligst zu beziehen, durch die Hopfenhandlung des
***Leopold Zdeborski* in Prag.**

Przy ulicy Floryańskiéj N. 545 na pierwszém piętrze od frontu są dwa pokoje i przedpokój kompletnie umeblowane każdego czasu do wynajęcia, — nadmienia się przy tém, że tamże nabyć można kompletnego umeblowania orzechowego, luster, porcelany saskiéj, fajansów „wedżwód“ drobiazgów serwantkowych, t aletę wielką machoniową, serwantkę, stół palisandrowy, zegary, obrazy i różne inne drobiazgi, — także ziemniaków 40 korcy, korzec po 3 fl. 55 kr. m. k.

DWOREK tuż przy mieście poszukuje się do wydzierżawienia, — wiadomość na pierwszém piętrze tylnemi schodami. (1605-2-3)

C. k. Teatr niemiecki w Krakowie.

W piątek d. 14 grudnia na powszechne żądanie po drugi raz ***Królowa Margot***, najnowszy obraz dramatyczny w 2ch oddziałach i 5ciu aktach z francuzkiego podług: „Reine Margot“ przez Adami, I. oddział: Wesele krwawe w Paryżu w 3ch aktach, II. oddział księga myśliwska w 2ch aktach.

W sobotę d. 15 grudnia na dochód artysty pana A. Hartig po Iszy raz ***Dama z trupią głową***, najnowsza oryginalna komedya w 3ch aktach przez Konrada Neuhaus przytem tańce wykonane przez baletmistrza p. Ferrand i Lady Holbrooke.

SPOSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE

Dnia	Godzina	Wys. bar. w lin. par. przy 0° Reaum.	Stan ciep. podług Reaumura	Wilgotn. powietrza względna	Kierunek i natężenie wiatru	Stan nieba	Zjawiska napowietrzne	Zmiana ciepła w ciągu dnia od	do
12	2	326‴23	—13 8	79 0	pn. zachodni słaby	pogoda		—19°5	—12°0
„	10	327 08	—15 0	84 4	„ „	„			
13	6	326 85	—10 6	88 9	„ „	pogoda z chmurami			

Antoni Kłobukowski Redaktor odpowiedzialny. w Drukarni Czasu. *Czapliński Antoni* rządzca drukarni.

Dodatek do Nru 284 Dziennika „CZAS.“

Kundmachung.

Die Direction der österreichischen National-Bank bringt hiermit zur allgemeinen Kenntniss, dass am 2. Jänner 1856 die für die Stadt Krakau bestimmte Bank-Filial-Escompte-Anstalt in Wirksamkeit tritt.

Für dieselbe gelten die Vorschrifen der allerhöchst erflossenen Bank-Statuten und des Bank-Reglements.

Ausserdem werden bei dieser Filial-Escompte-Anstalt auch noch jene Bestimmungen zu beobachten sein, welche das mit Genehmigung der hohen Finanz-Verwaltung entworfene und hier folgende besondere Reglement enthält.

Auf Grundlage der von Seiner k. k. apostolischen Majestät allerhöchst vorgezeichneten Bedingungen und Vorschriften, und in Gemässheit des § 47 der Bank-Statuten, wird in Krakau eine Filial-Escompte-Anstalt der priv. österr. National-Bank errichtet, und es werden zu diesem Ende mit Genehmigung des k. k. Finanz-Ministeriums folgende Bestimmungen festgesetzt:

Organische Einrichtung.

§. 1.

Die Filial-Escompte-Anstalt in Krakau bildet, so wie alle schon bestehenden Bank-Filial-Escompte-Anstalten und Bank-Verwechslungs-Cassen, unter der Ueberwachung der Finanz-Verwaltung, eine integrirende Abtheilung der priv. österr. National-Bank, und steht daher in unmittelbarster Abhängigkeit von der Leitung und Überwachung der Bank-Direction in Wien, welche sohin auch die Geld-Dotirungen für dieselbe zu verfügen und zu übersenden hat.

§. 2.

Der Escompte-Anstalt in Krakau stehen 3 Directoren vor. Sie besorgen die Geschäfte unter Oberleitung der Bank-Direction und unter Mitwirkung von 9 in Krakau befindlichen Censoren.

Bei der Bestellung der Directoren und Censoren ist nach Thunlichkeit folgendes Verhältniss zu beobachten:
Ein Drittel soll dem christlichen Handels- und Fabrikanten-Stande angehören.
In das zweite Drittel sind Männer aus dem Gewerbsstande und aus sonst berufenen Classen zu wählen.
Ein Drittel endlich soll aus Mitgliedern des israelitischen Handelsstandes bestehen.

§. 3.

a) Die Handels- und Gewerbe-Kammer in Krakau hat der Direction der österreichischen National-Bank Behufs der ersten Ernennung der Directoren für die genannte Escompte-Anstalt 6, und zur Besetzung der Censors-Stellen 18 Personen zu bezeichnen, welche ihr für diese Stellen als vorzüglich geeignet erscheinen.

b) Die Ernennungen der 3 Direktoren und 9 Censoren erfolgen von der Bank-Direction mit Zustimmung des Finanz-Ministeriums.

c) Nach Ablauf der ersten drei Jahre werden durch das Los ein Director und drei Censoren bezeichnet, welche auszutreten haben.

Das Los bestimmt in gleicher Weise nach Ablauf des vierten Jahres den Austritt eines Directors und dreier Censoren.

Nach dem fünften Jahre treten sohin der älteste Director und die drei ältesten Censoren, welche mit der ersten Ernennung berufen worden sind, aus. Der Austritt und die Neuwahl findet jederzeit im Monate Jänner Statt.

d) Wenn in der Folge die Stelle eines Directors oder Censors zu besetzen ist, so wird die Handels- und Gewerbe-Kammer über Einladung der Escompte-Anstalt für jede erledigte Stelle drei Personen bezeichnen, die sie als besonders geeignet erkennet. Die Direction der Escompte-Anstalt hat diese Aeusserung mit ihrem eigenem Vorschlage, bei welchem sie aber an die Aeusserung der Handels-Kammer nicht gebunden ist, mittelst des k. k. Landes-Präsidiums an die Direction der österreichischen National-Bank zu senden. Diese wird sohin die Besetzung einer offenen Directors- oder Censors-Stelle mit Zustimmung des k. k. Finanz-Ministeriums vornehmen.

§. 4.

Jeder Director muss beim Antritte seines Amtes zwei, und jeder Censor eine Bank-Actie als sein Eigenthum ausweisen, welche während der Dauer der Amtsführung unveräusserlich bleiben.

§. 5.

Die ernannten Directoren und Censoren werden bei dem Antritte ihrer Aemter feierlich angeloben, die Bank-Statuten und das Bank-Reglement, so wie das gegenwärtige besondere Reglement der Filial-Escompte-Anstalt genau zu befolgen, das Wohl des Bank-Institutes nach Kräften zu befördern, sich eine redliche, eifrige und aufmerksame Verwaltung der Geschäfte der Bank, und eine strenge Beobachtung der für die Filial-Escompte-Anstalt der National-Bank zu Krakau bestehenden Vorschriften angelegen sein zu lassen, und über die Verhandlungen und Verhältnisse der Filial-Anstalt im Ganzen und Einzelnen strenge Verschwiegenheit zu beobachten.

Die Angelobung der Krakauer Directoren und Censoren ist schriftlich zu leisten, und an die Bank-Direction einzusenden.

§. 6.

Die Directoren und Censoren versehen ihre Aemter unentgeltlich.

§. 7.

Das Amt eines Direktors und eines Censors der Filial-Escompte-Anstalt dauert durch drei Jahre. Diejenigen, welche die Reihe zum Austritte trifft, können jedoch unmittelbar wieder in Vorschlag gebracht werden. Wenn die Stelle eines Directors oder Censors durch Todesfall oder Austritt erlediget wird, so ist sogleich nach §. 3 vorzugehen.

§. 8.

Das Escompte-Comité wird aus einem, den Vorsitz führenden Director und drei Censoren gebildet.

§. 9.

Die Directoren und Censoren werden nach einer festzusetzenden Reihenfolge an den Census-Comités Theil nehmen.

§. 10.

Die Direction wird Vorsorge treffen, dass diese Comités jederzeit vollzählig versammelt seyen.

§. 11.

Die Escompte-Comités zur Prüfung der präsentirten Wechsel finden nach Erforderniss täglich, mit Ausnahme der Sonn- und Feiertage, zu einer festzusetzenden Stunden Statt.

§. 12.

Die Anstellung der zur Besorgung der Geschäfte der dortigen Filial-Escompte-Anstalt erforderlichen Individuen wird nach Massgabe des Bedarfes, von Seite der Bank-Direction in Wien erfolgen. Die Beamten der Filial-Escompte-Anstalt haben den Anordnungen der dortigem Direction innerhalb des Bereiches des Reglements und der Amts-Instruction Folge zu leisten.

Landesfürstlicher Commissär.

§. 13.

Das Finanz-Ministerium wird bei der Filial-Escompte-Anstalt der National-Bank in Krakau durch einen landesfürstlichen Commissär vertreten werden, welcher deren Gebahrung zu überwachen hat.

Dieser landesfürstliche Commissär wird den Verhandlungen der Direction und des Escompte-Comités beiwohnen, das dortige Escompte-Geschäft in Absicht auf die Zulässigkeit der eingereichten Effecten, auf die Unparteilichkeit des Verfahrens und die Beobachtung der ertheilten Vorschriften in der Credits-Bewilligung, und auf die genaue Einhaltung der für dieses Geschäft bestimmten Fonds in Ganzen und Einzelnen überwachen, und, wenn sich ihm in einer dieser Bezeichnungen ein Anstand ergibt, das weitere Verfahren sistiren, den Fall ungesäumt den Finanz-Ministerium und zugleich dem Bank-Gouverneur zur Kenntniss bringen, wo dann vor und gegen die im Einvernehmen mit der Finanz-Verwaltung erfolgende Entscheidung nicht vorgegagen werden darf.

Von der Wirkungskreise der Filial-Escompte-Anstalt.

§. 14.

Von der Filial-Escompte-Anstalt in Krakau werden folgende Wechsel zur Escomptirung übernommen:

a) Wechselbriefe, welche auf Krakau gezogen und dort zahlbar sind.
b) Eigene, auf sich selbst von dortigen wechselfähigen Personen, daselbst zahlbar, ausgestellte Wechsel, endlich
c) Domicil-Wechsel, welche zur Zahlung in Krakau domicilirt sind.

§. 15.

Alle sub §. 14 *a)* *b)* und *c)* benannten zu escomptirenden Effecten, müssen der Regel nach durch drei anerkannt solide Unterschriften verbürgt seyn. Zwei derselben müssen bei dem Krakauer Handels-Gerichte protokollirte Firmen solche Geschäfsmänner sein, von welchen wenigstens der Eine in Krakau selbst, der Andere aber jedenfalls in Krakauer Kammerbezirke ansässig sein soll.

OBWIESZCZENIE.

Dyrekcya narodowego Austryackiego Banku podaje niniejszém do powszechnéj wiadomości: iż z dniem 2 Stycznia 1856 r. zaczyna czynność *Bankowo filialny Eskomptowy zakład* dla Miasta Krakowa ustanowiony.

Przepisy najwyżéj zatwierdzone *Statut Banku* i *Urządzenie Banku* są dla tegoż zakładu obowiązujące.

Oprócz tych, obowiązujące są dla tegoż filialnego Zakładu Eskomptowego rozporządzenia następném Urządzeniem, z wolą wysokiéj władzy Finansowéj wydaném, objęte.

Na zasadzie najwyżéj przez Jego C. K. Apostolską Mość wskazanych warunków i przepisów, tudzież w ślad § 47. statutu Banku, zaprowadzony zostaje w Krakowie filialny Eskomptowy Zakład uprzywilejowanego narodowego Austryackiego Banku, i w tym celu stanowią się z wolą c. k. Ministerium Skarbu następne przepisy.

Urządzenia organiczne.

§. 1.

Zakład filialno Eskomptowy Krakowski, tak jak inne już istniejące bankowe filialne Zakłady Eskomptowe, lub bankowe Kassy zmiany, stanowią pod nadzorem Władzy Finansowéj, nierozdzielną część uprzywilejowanego narodowego Austryackiego Banku i dla tego zależą bezpośrednio od zarządu i nadzoru Dyrekcyi Bankowéj w Wiedniu, która z tego powodu ma prawo wyznaczać i przesyłać dla tegoż pieniężne uposażenia.

§. 2.

Na czele zakładu Eskomptowego Krakowskiego stoją trzéj Dyrektorowie. Oni załatwiają interesa zakładu pod kierunkiem Dyrekcyi Banku i z pomocą ustanowionych dla Krakowa 9 Cenzorów.

Przy zamianowaniu Dyrektorów i Cenzorów, należy według możności następny stosunek zachować:
$^1/_3$ część winna być wybraną z Chrześcian stanu handlowego lub fabrykantów.
Druga $^1/_3$ część z stanu przemysłowego lub z innych klass do tego powołanych — wreszcie
Ostatnia $^1/_3$ część składać się ma z starozakonnych, z stanu handlowego powołać się mających.

§. 3.

a) Izba handlowo przemysłowa Krakowska dla pierwszego zamianowania, przedstawić ma Dyrekcyi Austryackiego Banku narodowego, 6ciu kandydatów na Dyrektorów, a 18 na Cenzorów tegoż zakładu, z osób, które za najzdatniejsze do posad tych uważa.

b) Dyrekcya Banku, za zgodą Ministerium Skarbu, zamianuje 3ch Dyrektorów i 9ciu Cenzorów.

c) po upływie trzech pierwszych lat, los oznaczy który z Dyrektorów i trzéj Cenzorowie wystąpić mają. W podobnym sposobie los oznaczy po upływie czwartego roku jednego Dyrektora i 3ch Cenzorów występujących.

Po upływie piątego roku wystąpią pozostali tym sposobem najstarszy Dyrektor i 3ch Cenzorów z pierwszego zamianowania.—Wystąpienie i nowy wybór ma mieć miejsce zawsze w miesiącu Styczniu.

d) Gdy w następności wypadnie obsadzić miejsce Dyrektora lub Cenzora, przedstawi *Izba przemysłowo-handlowa* Krakowska w skutek zażądania Zakładu Eskomptowego, na każde z miejsc wakujących 3ch kandydatów, których za najsposobniejszych do tego osądzi. Dyrekcya *zakładu Eskomptowego* przedstawienie to wraz z własnym projektem kandydatów, w którym nie jest obowiązaną iść za zdaniem Izby przemysłowo-handlowéj, prześle za pośrednictwem Prezydyum c. k. Rządu krajowego, Dyrekcyi narodowego Austryackiego Banku. Dyrekcya ostatnia uskuteczni wybór na zawakowaną posadę Dyrektora lub Cenzora za zgodą c. k. Ministerium Skarbu.

§. 4.

Przy wnijściu w urzędowanie, winien jest każdy Dyrektor wykazać się z posiadania 3ch Akcyj bankowych, Cenzor zaś z posiadania jednej, które w ciągu ich urzędowania pozbyte być nie mogą.

§. 5.

Przy wnijściu w urzędowanie obowiązani są zamianowani Dyrektorowie i Cenzorowie uroczyste dać przyrzeczenia, iż zastosują się z całą dokładnością do przepisów statutu Banku, i Urządzenia Banku, tudzież do Urządzenia niniejszego szczegółowo dla Filialnego Eskomptowego Zakładu wydanego, iż dobro Instytutu bankowego według sił popierać będą, iż wykonywać będą sumienny, pilny i uważny zarząd interesów bankowych — tudzież przestrzegać sumiennego zachowania przepisów dla niniejszego Filialnego Zakładu Eskomptowego w Krakowie istniejących, — wreszcie, iż zachowają zupełne milczenie tak o ogólnych jako też i szczególnych działaniach i stosunkach rzeczonego Filialnego Zakładu.

Przyrzeczenie to krakowskich Dyrektorów i Cenzorów ma mieć miejsce piśmiennie i będzie przesłane Dyrekcyi Banku.

§. 6.

Urzędowanie Dyrektorów i Cenzorów jest bezpłatne.

§. 7.

Urzędowanie Dyrektora i Cenzora Zakładu Filialnego Eskomptowego, trwa lat 3. Ci na których koléj wystąpienia przyszła, mogą być na nowo do zamianowania przedstawieni. Gdy zawakuje miejsce Dyrektora lub Cenzora z powodu nastąpionéj śmierci lub wystąpienia, należy zaraz według § 3. postąpić.

§. 8.

Komitet Eskomptowy, składać się będzie z przewodniczącego mu Dyrektora i 3ch Cenzorów.

§. 9.

Dyrektorowie i Cenzorowie będą brać udział w Komitecie cenzuralnym, według wyznaczyć się mającego porządku następstwa.

§. 10.

Dyrekcya postara się, aby Komitety te w każdym czasie zgromadzone były w pełnéj liczbie członków.

§. 11.

Codziennie, wyjąwszy Niedziele i Święta uroczyste, winno według potrzeby odbywać się posiedzenie Komitetu eskomptowego, dla sprawdzenia przedstawionych weksli.

§. 12.

Dyrekcya Banku wiedeńskiego postara się według okazującéj się potrzeby o obsadzenie posad urzędniczych, potrzebnych do prowadzenia interesu filialnego zakładu Eskomptowego. Urzędnicy filialnego zakładu Eskomptowego winni wypełnić polecenie Dyrekcyi krakowskiéj tegoż zakładu w zakresie *urządzeniem* i *Instrukcyą urzędową* objętym.

Komisarz Rządowy.

§ 13.

Ministeryum skarbu reprezentowane będzie przy zakładzie filialnym Eskomptowym Banku narodowego w Krakowie przez Komisarza rządowego, któren czynności tegoż ma nadzorować.

Rzeczony Komisarz rządowy będzie obecnym na posiedzeniach Dyrekcyi i Komitetu Eskomptowego nadzorować będzie czynności Eskomptowania co się dotyczy właściwości składanych przedmiotów, bezstronności postępowania i zachowania przepisów wydanych względem pozwolenia kredytu, tudzież dokładnego użycia tak w szczególności jak i w ogólności przeznaczonych na ten cel funduszów i jeżeli co do któréjkolwiek z tych okoliczności widzi jakąś wadę ma prawo dalsze postępowanie wstrzymać, wypadek zaszły bezzwłocznie do wiadomości ministeryum skarbu i Dyrektora Banku podać, w którym to wypadku żadne postępowanie przed decyzyą w porozumieniu z władzą skarbową wydać się mającą lub w brew takowéj — nastąpić nie może:

O Zakresie czynności filialnego eskomptowego zakładu.

§ 14.

Zakład filialno eskomptowy w Krakowie przyjmować będzie następne weksle do eskomptowania:

a) Wexle, które na Kraków wystawione są i tam płacone bydź mają.
b) Wexle własne wystawione na siebie samego, gdy osoba zdolną jest do ich wystawienia i gdy tenże płatny jest w Krakowie — wreszcie
c) Wexle z obranem zamieszkaniem, jeżeli zamieszkanie to do płacenia w Krakowie jest obrane.

§ 15.

Wszystkie pod § 14 pod lit. *a*, *b*, *c*, przedmioty eskomptowaniu podległe, winny bydź w zasadzie trzema za pewne uznanemi podpisami zagwarantowane dwa z takowych muszą należeć do takich osób trudniących się interesami (Geschäftsmänner), których firma w sądzie handlowym krakowskim jest zaprotokółowaną, a z tych jeden przynajmniej w Krakowie samym, drugi zaś w zakresie Izby handlowo przemysłowéj krakowskiej zamieszkały być musi.

§. 16.

Die Bank-Direction wird, im Einvernehmen mit der Finanz-Verwaltnng, von Zeit zu Zeit die Summe bestimmen, welche von der Filial-Escompte-Anstalt in Krakau zur Escomptirung von Wechselbriefen verwendet werden darf.

§. 17.

Die zur Escomptirung von Wechselbriefen für die Krakauer Filial-Escompte-Anstalt periodisch bemessene Summe darf nicht überschritten werden.

§. 18.

Die Bestimmung des jeweiligen Zinsfusses für das dortige Escompte-Geschäft wird, im Sinne des §. 44 der Bank-Statuten, mit Zustimmung der Finanz-Verwaltung erfolgen.

§. 19.

Das Censors-Comité beurtheilt zwar von Fall zu Fall, ob eingereichte Wechsel anzunehmen oder zurückzuweisen seyen, aber es wird auch von der Bank-Direction in Wien, mit Zustimmung des Finanz-Ministeriums, nach Massgabe der zum Escompte von Wechseln bei der Krakauer Filial-Escompte-Anstalt im Ganzen bemessenen Summe, von Zeit zu Zeit ein Maximum festgesetzt werden, welches von keiner Firma überschritten werden darf.

§. 20.

Die hierauf von der Bank-Direction bestimmten Gränzen der Credits-Bemessung müssen von der Direction und den Censoren im Auge behalten werden, und bei der Beurtheilung zur Escomptirung überreichten Wechsel, nebst den übrigen Rücksichten und Erfordernissen für die Annahme oder Zurückweisung der Effecten, zur Richtschnur dienen.

§. 21.

Die Direction der Krakauer Filial-Escompte-Anstalt hat über die Geschäfts-Gebahrung mit der Bank-Direction in Wien fortwährend sich im Einvernehmen zu halten.

§. 22.

Gegenüber den Parteien haben die Direction und Censoren rücksichtlich der Ursache über die Annahme oder die Zurückweisung von Effecten keine Auskünfte zu ertheilen.

Es wird der Direction und den Censoren vielmehr zur Pflicht gemacht, über alle Verhältnisse und Verhandlungen der dortigen Escompte-Anstalt, ihrer feierlichen Angelobung gemäss, die strengste Verschwiegenheit zu beobachten

§. 23.

Dem Censors-Comité wird täglich ein Ausweis vorgelegt, welcher Betrag, mit Rücksicht auf die im Ganzen dem Escompte-Geschäfte gewidmete Summe, für den Tag disponibel ist, so wie die Höhe der bereits benützten Credits-Bemessung für die einzelnen Firmen.

§. 24.

Zur Escomptirung bei der Krakauer Filial-Escompte-Anstalt der National-Bank dürfen nur solche Effecten angenommen werden, welche die in diesen Reglement sub §. 14 iu Allgemeinen angegebenen, dann die in diesem Reglement noch näher bezeichneten Erfordernisse ausweisen.

§. 25.

Wechselbriefe, welche bei der Annahme einer Notariats-Verhandlung unterworfen waren, oder derselben bei der Zahlung bedürfen, werden von der Filial-Escompte-Anstalt nicht in Escompte übernommen.

§. 26.

Gleichfalls werden vom Escompte ausgeschlossen:

a) Sämtliche ausser dem Platze Krakau zahlbare Wechselbriefe.

b) Domicile, welche zwar in Krakau zur Zahlung angewiesen, aber nicht mit wenigstens zwei bei Handels-Gerichte in Krakau protokollirten Firmen versehen sind, deren Eine in Krakau selbst, die Andere aber jedenfalls doch im Krakauer Kammerbezirke ansässig ist.

c) Wechselbriefe, welche ohne Bestimmung einer zu bezahlenden Münzsorte, auf irgend eine fremde Währung lauten, so wie

d) diejenigen, welche zwar die fremde Währung in bestimmter Münzsorte ausdrücken, jedoch der Zahlung keinen festen Wechsel-Cours zum Grunde legen, endlich

e) Wechsel, welche auf Münzsorten lauten, die zur Bank-Valuta nicht geeignet sind.

§. 27.

Ferner wird noch festgesetzt:

a) Effecten, welche auf eine geringere Summe als **100** fl. lauten, oder deren Verfalls-Fristen den Zeitraum von drei Monaten (höchstens **92** Tagen) überschreiten, werden von der Bank nicht escomptirt.

Anderseits werden

b) jene Effecten, welche früher als in fünf Tagen zahlbar sind, nur dann in Escompte übernommen, wenn sich deren Besitzer dem auf fünf Tage berechneten Escompte-Abzuge freiwillig unterzieht.

c) Kein Mitglied des censurirenden Escompte-Comités kann über seine eigenen, oder über Wechselbriefe seines Hauses abstimmen. Endlich

d) können nur jene Effecten, welche auf Ordre lauten, und deren sämtliche Giro's ordnungsmäfsig ausgefüllt sind, von der Bank (der dortigen Filial-Escompte-Anstalt) escomptirt werden.

§. 28.

Die Censoren haben bei Beurtheilung der zum Escompte eingereichten Wechsel mit strenger Unparteilichkeiten zu Werke zu gehen, und über ihre Verhandlungen Vormerkung zu führen, welche dem landesfürstlichen Commissär und der Bank-Direction zur Einsicht dient.

§. 29.

Die Escomptirung kann an den von der Bank-Direction bestimmten Werktagen und Stunden durch Ueberreichung der angebotenen Effecten bei der Escompte-Anstalt nachgesucht werden.

§. 30.

Jedermann, ohne Unterschied des Standes, wenn er der Escompte-Anstalt als ein rechtlicher Mann bekannt und in Krakau ansässig ist, kann die ordnungsmässig an ihn girirten Wechsel der Filial-Escompte-Anstalt überreichen.

§. 31.

Die eingereichten Wechselbriefe hat der Proponent vorläufig mit seinem Giro in bianco zu versehen, und mit zwei, nach den folgenden Formularien **A** und **B** eingerichteten und gleichlautend ausgefüllten Listen zu begleiten.

§. 32.

Die Liste **A** wird dem Proponenten, nach deren sogleich vorzunehmender Revision, als Interims-Schein für sämmtliche eingereichte Effecten, mit der Fertigung zweier hierzu bestellten Beamten, wieder übergeben.

§. 33.

Die zum Escompte überreichten Wechsel werden entweder angenommen oder zurückgewiesen.

Die angenommenen Wechsel bleiben bei der Escompte-Anstalt sogleich in Verwahrung.

Die zurückgewiesenen Wechsel werden den Parteien von den Beamten zurückgestellt.

Für die angenommenen Wechsel erfolgt die Zahlung bei der Casse der Escompte-Anstalt gegen Uebergabe der Liste **B**, auf welcher, nebst der Signatur eines Censors, von einem der Beamten der Escompte-Anstalt die Summe im Rastrum mit Worten ausgedrückt sein muss, welche für die angenommenen Wechsel nach Abzug des Disconto's zu bezahlen ist.

Diese Liste muss von dem betreffenden Beamten unterfertiget sein, und endlich die Empfangs-Bestätigung des Einreichers, sowohl über den Geldbetrag für die angenommenen, wie für die zurückgestellten Wechsel, beigefügt werden.

§. 34.

Wenn am Verfallstage ein acceptirter Wechselbrief bis zu der, von der Direction der Krakauer Filial-Escompte Anstalt zu bezeichnenden Stunde nicht bezahlt sein sollte, so wird der letzte Indossant im Namen der Filial-Escompte-Anstalt der Bank um unmittelbaren Ersatz angegangen werden.

§. 35.

Die Bank, und somit die Krakauer Filial-Escompte-Anstalt, haftet dem Proponenten für gesammte, nach dem eingereichten Verzeichnisse übergebene Effecten. Sie hat für die nicht zurückgestellten Briefe nach dem Escompte-Fusse die Vergütung zu leisten, hingegen ist auch der Proponent verpflichtet, in jedem eintretenden Falle dem Institute die zu seiner Sicherheit oder Schadloshaltung nöthigen Behelfe zu verschaffen.

§. 36.

Die Krakauer Filial-Escompte-Anstalt der National-Bank leistet in der Regel die Zahlung oder die Erfolglassung von Effecten nur an den Ueberbringer ihrer Listen.

Geriethe den Parteien selbst der Interims-Schein **A** oder die Liste **B** in Verlust, so haben sie solches der Escompte-Anstalt anzuzeigen, welche Vorsicht zur Folge hat, dass keine jener Listen **A** oder **B** ohne persönliches Erscheinen des bekannten Eigenthümers oder seines legitimirten Bevollmächtigten in Amtshandlung genommen, und diejenigen, welche sie Vorweisen sollten, verhalten würden, sich diessfalls gehörig zu rechtfertigen.

Die Parteien können sodann durch Einreichung eines Duplicates der verlornen Listen, sowohl die nicht ange-

§ 16.

Dyrekcya Banku w porozumieniu z władzą finansową oznaczy od czasu do czasu summę, któréj zakład filialno-eskomptowy w Krakowie do eskomptowania wexlów, użyć będzie mógł.

§ 17.

Wysokość summy téj peryodycznie dla zakładu filialnego eskomptowego w Krakowie wyznaczonéj, nie może być przekroczoną.

§ 18.

Każdoczasowa stopa procentowa eskomptowania będzie w myśl § 44 statutu Banku, za zgodą władzy finansowej ustanowiona.

§ 19.

Wprawdzie komitet cenzuralny w każdym wypadku stanowi, czyli przedstawione wexle mogą być przyjęte lub czy mają być odrzucone, wszakże również i Dyrekcya Banku wiedeńskiego za zgodą ministeryum skarbu i w stosunku do summy dla eskomptowania zakładowi filialno-eskomptowemu w Krakowie w ogólności wyznaczonéj, oznaczy od czasu do czasu najwyższą ilość, któréj żadna firma przekroczyć nie będzie mogła.

§ 20.

Dyrekcya i cenzorowie, muszą mieć na uwadze wytknięte w ten sposób przez Dyrekcyę Banku granice kredytu i przy osądzeniu wexlu do eskomptowania przedstawionego oprócz innych przepisanych względów i wymogów wziąść takową za zasadę do przyjęcia lub odrzucenia wexli.

§ 21.

Dyrekcya krakowskiego filialnego zakładu eskomptowego, winna jest co do prowadzenia interesów odnosić się ciągle do Dyrekcyi Banku w Wiedniu.

§ 22.

Dyrekcya i cenzorowie, nie są obowiązani do dawania stronom wyjaśnień co do przyczyny przyjęcia lub odrzucenia wexli.

Przeciwnie tak Dyrektorowie jak i cenzorowie winni stosownie do swego uroczystego przyrzeczenia względem wszystkich stosunków i czynności zakładu eskomptowego, najściślejsze zachować milczenie.

§ 23.

Codziennie przełożony będzie komitetowi cenzury wykaz, obejmujący summę na dzień ten rozporządzalną, ze względu na cały kapitał do eskomptowania przeznaczony, oraz wysokość użytego już kredytu przez pojedyncze firmy.

§ 24.

Te tylko przedmioty w krakowskim zakładzie filialnym eskomptowym narodowego Banku mogą być eskomptowane, które wymienione są w § 14 niniejszego urządzenia w ogólności, i które posiadają nadto wymogi, bliżéj w temże urządzeniu opisane.

§ 25.

Wexle, które przy zaakceptowaniu były przedmiotem czynności notaryalnéj, albo też przy wypłacie bez czynności podobnej obejść się nie mogą, nie będą przyjęte przez filialny zakład eskomptowy.

§ 26.

Również wyłączają się od eskomptowania:

a) wszystkie wexle nie w mieście Krakowie płatne.

b) Wexle z obranem zamieszkaniem, choćby wypłata na Kraków przekazaną była jeżeli nie są opatrzone podpisami przynajmniej dwóch firm w Krakowskim sądzie handlowym protokółowanych; z którch jedna koniecznie w samym Krakowie, druga zaś przynajmniej w zakresie Izby handlowo-przemysłowéj krakowskiej osiadłą być musi.

c) Weksle, które bez oznaczenia rodzaju monety, w któréj mają być płatne, wystawione są na jaką zagraniczną walutę, również

d) Weksle, które brzmiąc na walutę zagraniczną, podają wprawdzie rodzaj monety, w któréj mają być płatne; jednak nie biorą za zasadę do wypłaty jakiego stałego kursu wekslowego, wreszcie

e) Weksle oznaczające rodzaj monety, do waluty bankowéj nie stosują się.

§. 27.

Stanowi się nadto:

a) Przedmioty na mniejszą summę, jak 100 złr. m. k. wystawione, jak równie i te, których termin przechodzi 3 miesiące (najwięcéj 92 dni) nie będą przez Bank eskomptowane; z drugiéj strony

b) Przedmioty z krótszym terminem wypłaty jak dni pięć, wówczas tylko będą eskomptowane jeżeli właściciel zgadza się dobrowolnie na uiszczenie opłaty eskomptowéj za dni pięć wypadającéj.

c) Żaden członek Komitetu Cenzury, nie może głosować za przyjęciem swego własnego lub domu swego wekslu; wreszcie

d) Te tylko przedmioty mogą być przez Bank czyli Krakowski Zakład filialno-eskomptowy eskomptowane, które brzmią na przekaz (ordre) i na których wszystkie ustąpienia (Giros) należycie są wypełnione.

§. 28.

Cenzorowie winni są przy osądzeniu Wekslu do eskomptowania przedstawionego, postępować z najściślejszą bezstronnością, i czynności swe urzędowe spisywać tak, aby to służyć mogło Komisarzowi rządowemu i Dyrekcyi Banku do rozpatrzenia się w czynnościach.

§. 29.

Żądanie eskomptowania może być przedstawione Zakładowi eskomptowemu w dni i godziny robocze przez Dyrekcyę Banku wyznaczone, przedstawiając przedmioty do eskomptowania.

§. 30.

Każden bez różnicy stanu, gdy tylko znany jest Zakładowi eskomptowemu jako prawy człowiek i osiadły jest w Krakowie, może przedstawić filialnemu zakładowi eskomptowemu weksel na niego przekazany.

§. 31.

Każden przedstawiający weksel, ma przedewszystkiem na takowym swój przekaz zamieścić i takowy opatrzyć dwoma jednobrzmiącemi według wzorów **A** i **B** sporządzonemi listami.

§. 32.

Lista **A**, po rewizyi jéj zaraz mającéj być uskutecznionéj, będzie zwróconą przedstawiającemu z podpisem 2ch urzędników do tego wyznaczonych i służyć będzie jako tymczasowy Rewers.

§. 33.

Przedstawione do eskomptowania weksle, będą albo przyjęte, albo odrzucone.

Przyjęte weksle zostają zaraz w zachowauiu w Zakładzie eskomptowym.

Odrzucone weksle zwrócone zostaną stronie przez urzędników.

Przyjęte weksle wypłacalne są w kassie Zakładu eskomptowego za złożeniem listy **B**, na któréj oprócz podpisu jednego Cenzora, wypisaną będzie literami in Rastrum przez jednego z urzędników Zakładu eskomptowego summa, wypłacić się mająca na przyjęty weksel po potrąceniu opłaty diskontowéj. Lista ta musi być podpisaną przez właściwego urzędnika, tudzież mieścić poświadczenie odebrania ze strony przedstawiającego, bądź to summy pieniężnéj na przyjęty weksel wypłaconéj, bądź też zwróconego sobie wekslu.

§. 34.

Gdyby weksel akceptowany w dniu do zapłaty przypadającym i do godziny przez Dyrekcyą Krakowskiego filialnego Zakładu eskomptowego wyznaczonéj, nie był zapłacony, wówczas wezwany zostanie w imieniu Zakładu filialnego eskomptowego bankowego ostatni Indossant o zaspokojenie takowego.

§. 35.

Bank, a zatem i Krakowski filialny eskomptowy zakład, zaręcza pożyczającemu za całość efektów według przedstawionego wykazu złożonych, obowiązany on jest za niezwrócone weksle według stopy eskomptowéj wynagrodzić, i wzajemnie żądający pożyczki winien jest w zdarzonym razie dostarczyć Instytutowi wszelkich dowodów do jego bezpieczeństwa lub bezszkodności potrzebnych.

§. 36.

W ogólności Krakowski filialny eskomptowy zakład Banku narodowego, uskutecznia wypłatę lub wydanie przedmiotów do rąk tego, który przynosi jego listy.

Gdyby jednak stronie zaginął Rewers tymczasowy **A** albo lista **B**, winna jest takowa donieść o tém Zakładowi eskomptowemu, a wniesienie sprawi ten skutek, iż żadna z list **A** lub **B** bez osobistéj bytności znanego właściciela lub jego wylegitymowanego pełnomocnika nie będzie do czynności urzędowéj użytą, owszem ci, którzyby takowe przedstawiali, przymuszeni będą do należytego wytłumaczenia się z ich posiadania.

nommenen Effecten, als auch den Betrag der escomptirten Briefe gegen einem förmlichen Schadloshaltungs-Revers beheben.

Die nachher vorkommenden Originale sind für wirkungslos anzusehen.

§. 37.

Die fälligen Wechselbriefe werden am Verfallstage unter gemeinschaftlicher Abquittirung der von der Bank-Direction zu bestimmenden Beamten, bei dem betreffenden Zahler eincassirt.

Die Bescheinigung geschieht unter der Formel:

„Den Werth erhalten. Für die Filial-Escompte-Anstalt der priv. österr. National-Bank.
Krakau, den . . . . “
(Unterschrift der Beamten.)

§. 38.

Die der Krakauer Escompte-Anstalt zugewiesenen Gelder der National-Bank, so wie das Wechsel-Portefeuille werden bei der genannten Anstalt in vorschriftsmässiger Aufbewahrung gehalten.

§. 39.

Zwei Directoren des Filial-Escompte-Anstalt in Krakau werden abwechselnd alle Monate, mit Intervenirung des landesfürstlichen Commissärs, eine genaue stückweise Prüfung des dortigen Wechsel-Portefeuilles vornehmen, und über den Befund eine Relation an die Bank-Direction nach Wien einsenden.

§. 40.

Von allen Operationen der Krakauer Filial-Escompte-Anstalt und von den diessfälligen Resultaten wird die Bank-Direction in Wien wochentlich mittelst eigener, in der betreffenden detaillirten Instruction näher bezeichneten Ausweise, in Kenntniss gesetzt.

Dieselben Ausweise sind immer gleichzeitig auch dem landesfürstlichen Commissär zu überreichen. Besondere Fälle aber sind alsogleich durch, von dem landesfürstlichen Commissär vidirte Berichte der Bank-Direction zur Kenntniss zu bringen.

Diese Ausweise und Berichte sind von den betreffenden Beamten zu unterfertigen.

§. 41.

Alle Mittheilungen über das Censurs-Geschäft der Filial-Escompte-Anstalt in Krakau sind unmittelbar an die Bank-Direktion in Wien zu richten, und von dem leitenden Director, der eben im Laufe der Woche in Amtswirksamkeit steht, mit der Signatur:

„Filial-Escompte-Anstalt der priv. österr. National-Bank in Krakau“
zu unterfertigen.

§. 42.

Ueber die Geschäfts-Manipulation besteht eine besondere detaillirte Instruction zur genauesten Darnachachtung.

§. 43.

Alle in den Statuten der priv. österr. National-Bank ertheilten Privilegien und Vorrechte, so wie die, in diesem Bank-Statuten und dem Bank-Reglement enthaltenen Vorschriften, haben auch auf die Filial-Escompte-Anstalt in Krakau als eine integrirende Abtheilung der National-Bank, volle Anwendung.

Die Zinsfuss ist dermal mit 4% für das Jahr bemessen.

Vom 2. Jänner 1856 angefangen, können täglich, mit Ausnahme der Sonn- und Feiertage, von 9 bis 11 Uhr Morgens, bei der Filial-Escompte-Anstalt der Bank in Krakau, Wechselbriefe zur Escomptirung überreicht werden.

Die Prüfung dieser Wechsel findet an dem Tage der Einreichung um 11½ Uhr Mittags Statt.

Nach beendeter Censur der eingereichten Wechselbriefe kann bei der Escompte-Anstalt der Bescheid über Annahme oder Zurückweisung derselben eingeholt, und der Betrag der angenommenen Wechselbriefe noch an demselben Tage um 3 Uhr Nachmittags erhoben werden.

Wenn ein bei der Krakauer Bank-Filial-Escompte-Anstalt escomptirter Wechsel am Verfallstage bis 3 Uhr Nachmittags nicht bezahlt werden sollte, ist jeder Einreicher verpflichtet, denselben sogleich selbst einzulösen.

Eine Verweigerung dieser unmittelbaren Einlösung kann die Ausschliessung der betreffenden Firma bei dem Escompte.Geschäfte der Bank zur Folge haben.

Wien, am 5. November 1855.

Pipitz,
Bank-Gouverneur.
Sina,
Bank-Gouverneurs-Stellvertreter.
Eskeles,
Bank-Director.

Strony będą mogły następnie przez przedstawienie Duplikatu zagubionych List, tak nieprzyjęte efekta, jako też i kwotę eskomptowanego Wekslu, za wystawieniem formalnego Rewersu bezszkodności, podnieść.

Znalezione późniéj oryginały, uważane być winny jako niemające żadnego znaczenia.

§. 37.

Ubiegłe Weksle w dniu przypadającym do zapłaty, będą skassowane przed wypłacającym przez zakwitowanie wspólne 2ch urzędników przez Dyrekcyę Banku wyznaczonych.

Forma poświadczenia jest następną:

„Wartości odebrano, — w imieniu filialnego eskomptowego zakładu uprzywilejowanego austryackiego narodowego Banku.
Kraków dnia . . . . “
(Podpis urzędników)

§. 38.

Pieniądze przez Bank narodowy Krakowskiemu filialnemu zakładowi eskomptowemu wydzielone, tudzież Teka wekslowa, będą zachowane w rzeczonym Zakładzie według przepisów w tym względzie istniejących.

§. 39.

Dwóch Dyrektorów na przemian Zakładu filialno-eskomptowego Krakowskiego wraz z komisarzem rządowym, przedsięwezmą co miesiąc dokładną rewizyę teki wekslów, i o wypadku rewizyi Dyrekcyi Banku wiedeńskiego doniosą.

§. 40.

Dyrekcya Banku wiedeńskiego będzie sobie miała co tydzień dostarczoną wiadomość przez wykazy, które bliżéj są opisane w wydanéj na to szczegółowéj instrukcyi o wszystkich działaniach Zakładu eskomptowego filialnego w Krakowie i o skutkach z nich wynikłych.

Podobne wykazy mają być równocześnie złożone i Komisarzowi rządowemu, — o nadzwyczajnych jednak zdarzeniach, należy zaraz Dyrekcyą Banku wiedeńskiego zawiadomić, przez przesłanie raportu przez Komisarza rządowego zawizowanego.

Wykazy powyższe i raporta winien także podpisać właściwy Urzędnik.

§. 41.

Wszystkie doniesienia względem działania cenzuralnego filialno eskomptowego Zakładu w Krakowie należy bezpośrednio posyłać do Dyrekcyi Banku w Wiedniu — i takowe winny być podpisane przez przewodniczącego Dyrektora, który w ciągu tego tygodnia jest w czynności urzędowéj — pod napisem:

„Filialny Eskomptowy Zakład uprzywilejowanego Austr. narodowego Banku w Krakowie.“

§. 42.

Co do prowadzenia manipulacyi interesów istnieje osobna szczegółowa instrukcya — i téj najściśléj trzymać się należy.

§. 43.

Wszystkie przywileje i prawa pierwszeństwa zapewnione statutami uprzywilejowanemi Austryacko-narodowemu Bankowi, — jako też wszystkie przepisy zawarte w tychże statutach Banku i w urządzeniu Banku, mają zupełne zastósowanie do filialnego eskomptowego Zakładu w Krakowie, jako nieodłącznéj części Banku narodowego.

Stopa procentowa nateraz jest 4% na rok jeden ustanowioną,

Codziennie od 2go Stycznia 1856 r. zacząwszy, z wyłączeniem Niedzieli i Świąt uroczystych — od 9 do 11 godziny z rana, można przedstawiać przedmioty do eskomptowania, w filialno eskomptowym Zakładzie Banku w Krakowie. Cenzura przedmiotów tych będzie mieć miejsce codzienne o godzinie 11½ z rana.

Po skończonéj Cenzurze przedstawionych wexli, można zaraz dowiedzieć się w Zakładzie Eskomptowym o wypadku takowéj; to jest, czy wexle są przyjęte czy nieprzyjęte, w pierwszym razie summa wexlem objęta, jeszcze w tym samym dniu o godzinie 3ciéj z południa podniesioną być może.

Gdy wexel eskomptowany w Zakładzie filialno eskomptowym w Krakowie, w dniu do odpłaty przypadającym do godziny 3ciéj z południa nie był zaspokojony, obowiązany jest przedstawiający takowy zaraz sam wykupić.

Wzbranianie się bezpośredniego tego wykupna, może mieć ten skutek, iżby dotycząca Firma wyłączoną była od udziału w czynności eskomptowéj Banku.

Wieden dnia 5 listopada 1855.

Pipitz,
Naczelnik Banku.
Sina,
Zastępca Naczelnika Banku.
Eskeles,
Dyrektor Banku.

Nro

Escompte-Liste A.

Der am . . . . von . . . .
bei der Filial-Escompte-Anstalt der priv. österreichischen National-Bank in Krakau eingereichten Effecten.

L.

Lista Eskomptowa A.

Oddanych przedmiotów dnia . . . . od . . . .
do Filialnego Eskomptowego zakładu uprzywilejowanego Austryackiego Narodowego Banku w Krakowie.

Betrag Ilość		Name des Zahlers Nazwisko mającego płacić	Verfalzeit Czas zapłaty	

Obige Effecten von Gulden ______ *B. V. wurden bei der Filial-Escompte-Anstalt der priv. österr. National-Bank in Krakau zur Auswahl hinterlegt.*

Powyższe przedmioty w wartości złr. ______ *wal. bank. złożone zostały w Filialnym Eskomptowym Zakładzie uprzyw. Austryacko-Narodowego Banku w Krakowie do wykupna.*

Cons. Nro *Journ.-Post-Nro*

Escompte-Liste B.

Der am . . . . von . . . .
zum Escompte von Percent, das ist vom Hundert übernommenen Effecten.

Kons. L. *L.* *pozyc. dzienn.*

Eskomptowa Lista B.

Przyjętych przedmiotów dnia . . . . od . . . .
do Eskomptowania za procent, to jest od sta.

Bank Nro Bankowa Liczba	Betrag Ilość		Name des Zahlers Nazwisko mającego płacić	Verfallzeit Czas zapłaty		Tage dnie	Escompte-Betrag Ilość opłaty eskomptowéj	

Angenommen Stücke fl. . . . . . .
Zurückgewiesen „ „ . . . . . .
Für die angenommenen Stücke Wechselbriefe im Betrage von fl. ______
sind nach Abzug des Escompte-Betrages von ______ fl. ______
fl. ______

Sage Gulden ______ *B. V.*
von der Filial-Escompte-Anstalt der priv. östrr. National-Bank in Krakau baar bezahlt worden.

Krakau, am

Przyjęto sztuk złr. . . . . .
Odrzucono „ „ . . . . .
Za sztuk przyjętych weksli w wartości złotreńsk. ______
wypłaconą została po potrąceniu opłaty Eskomptowéj w ilości złr. ______
złr. ______

Wyraźnie złr. ______ *wal. bank.*
przez Filialny Eskomptowy zakład uprzywil. Austr. Narodowego Banku w Krakowie gotówką.

Kraków dnia

Nro

Domicile.
Escompte-Liste A.

Der am . . . . von . . . .
bei der Filial-Escompte-Anstalt der privil. österreichischen National-Bank in Krakau eingereichten Effecten.

L.

Z obraném zamieszkaniem.
Eskomptowa Lista A.

Oddanych przedmiotów dnia . . . . od . . . .
do filialnego Eskomptowego zakładu uprzywil. Austryackiego narodowego Banku w Krakowie.

Betrag. Ilość.		Name des Acceptanten. Nazwisko akceptującego.	Domicilirt bei Obrane zamieszkanie u	Verfallzeit. Czas zapłaty.	

Obige Effecten von Gulden ______ *B. V. wurden bei der Filial-Escompte-Anstalt der priv. österr. National-Bank in Krakau zur Auswahl hinterlegt.*

Powyższe przedmioty w wartości Złr. ______ *w. b. złożone zostały w filialnym Eskomptowym zakładzie uprzywil. narodowego banku w Krakowie do wykupna.*

Cons.-Nro Journals-Post-Nro

Domicile.
Escompte-Liste B.

Der am . . . . von . . . .
zum Escompte von Percent, das ist, von Hundert übernommenen Effecten.

Kons. L. L.....poz. Dz.

Z obraném zamieszkaniem.
Eskomptowa Lista.

Przyjętych przedmiotów dnia . . . . od . . . .
do Eskomptowania za procent, to jest od sta.

Bank-Nro. L.bank.	Betrag. Ilość.	Name des Acceptanten. Nazwisko akceptując.	Domicilirt bei obrane zamieszkanie	Verfalzeit czas zapł.	Tage. dnie	Escompte-Betrag. Ilość opłaty eskompt.

Angenommen Stücke fl. ______
Zurückgewiesen „ „ ______
Für die angenommenen Stücke Wechselbriefe im Betrage von fl. ______
sind nach Abzug des Escompte-Betrages von ______ fl. ______
fl. ______

Sage Gulden ______ *B. V.*
von der Filial-Escompte-Anstalt der priv. österr. National-Bank in Krakau baar bezahlt worden.

Krakau, am

Przyjęto sztuk Złr. ______
Odrzucono „ „ ______
Za sztuk przyjętych wexli w wartości Złr. ______
wypłaconą została po potrąceniu opłaty eskomptowéj w ilości Złr. ______
Złr. ______

Wyraźnie Złr. ______ *Wal. Bank.*
przez filialny eskomptowy zakład uprzywil. Austr. Narodowego Banku w Krakowie gotówką.

Kraków dnia

Antoni Kłobukowski Redaktor odpowiedzialny. w Drukarni Czasu. *Czapliński Antoni* rządzca drukarni.